

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právo na informace

Denisa Švehlová

Plzeň 2012

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právo na informace

Denisa Švehlová

Příslušné oborové pracoviště:	Katedra správního práva
Název studijního programu:	Právo a právní věda
Název oboru:	Právo
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. František Korbel, Ph.D.
Pracoviště:	Katedra správního práva

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Právo na informace zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny.“

V Písku dne 28. 3. 2012

Denisa Švehlová

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala Mgr. Františku Korbelovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

Denisa Švehlová

Obsah

Obsah	- 1 -
1 Úvod	- 3 -
2 Právo na informace – pojem a historické souvislosti	- 5 -
2.1 Právo na informace	- 5 -
2.2 Pojem informace	- 6 -
2.3 Historické souvislosti ve světě	- 8 -
2.4 Historické souvislosti v českém státě	- 8 -
3 Právní úprava práva na informace	- 11 -
3.1 Mezinárodní úprava práva na informace	- 11 -
3.2 Právní úprava v rámci Evropské unie	- 15 -
3.3 Vnitrostátní právní úprava	- 17 -
3.3.1 Ústavní úprava práva na informace	- 17 -
3.3.2 Zákonná úprava	- 20 -
4 Povinné subjekty	- 25 -
4.1 Úplná a částečná informační povinnost	- 26 -
4.2 Státní orgány	- 27 -
4.3 Orgány územní samosprávy	- 29 -
4.3.1 Orgány obce	- 29 -
4.3.2 Orgány kraje	- 32 -
4.4 Veřejné instituce	- 32 -
4.5 Povinné subjekty s částečnou informační povinností	- 35 -
4.6 Některé povinné subjekty ve světle judikatury	- 36 -
5 Omezení práva na informace	- 39 -
5.1 Neposkytované informace	- 40 -
5.1.1 Utajované informace	- 41 -
5.1.2 Informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje	- 43 -
5.1.3 Příjemci veřejných prostředků	- 46 -
5.1.4 Ochrana obchodního tajemství	- 47 -
5.1.5 Ochrana důvěrnosti majetkových poměrů	- 49 -
5.1.6 Vnitřní pokyny a personální předpisy	- 50 -
5.1.7 Připravované informace	- 51 -
5.1.8 Informace poskytnuté NATO a EU	- 52 -
5.1.9 Podmíněné informace	- 52 -
5.1.10 Pravidelně publikované informace	- 53 -
5.1.11 Ochrana duševního vlastnictví	- 54 -
5.1.12 Informace získané od třetí osoby v rámci kontrolní, dozorové, dohledové či jiné obdobné činnosti	- 56 -
5.1.13 Informace spadající pod jiná omezení	- 56 -
6 Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	- 59 -
6.1 Způsob poskytování informací	- 59 -

6.1.1	Zveřejnění	- 59 -
6.1.2	Vyžádání informací	- 61 -
6.2	Opravné prostředky.....	- 64 -
6.2.1	Odvolání.....	- 65 -
6.2.2	Stížnost.....	- 65 -
6.2.3	Soudní ochrana práva na informace.....	- 66 -
6.3	Hrazení nákladů	- 67 -
7	Závěr	- 69 -
8	Resumé	- 71 -
	Použitá literatura a zdroje	- 73 -
	Použité právní předpisy	- 73 -
	Použitá judikatura	- 74 -
	Další zdroje.....	- 74 -
	Internetové zdroje	- 75 -

1 Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila Právo na informace. K výběru tohoto tématu mne vedlo hned několik důvodů. Prvním z nich bylo to, že se mi téma jako takové jevílo jako zajímavá a známá problematika, vzhledem k tomu, že po jeho přečtení se mi vybavil seminář správního práva vedený Mgr. Františkem Korbelem, Ph.D., který jsem absolvovala ve třetím ročníku studia právnické fakulty v Plzni, právě o právu na informace. Druhým důvodem, který mě vedl k výběru této problematiky, bylo to, že se domnívám, že právo na informace je v současné době poměrně diskutovaným a atraktivním tématem. V neposlední řadě mě k zvolení tohoto tématu vedlo také to, že velká část veřejnosti ví o tom, že mají ústavně zaručené právo na informace, ovšem málo z nich již ale opravdu ví, jak a kdy jej mohou použít. Proto bych svou práci ráda přispěla nejen těm, kteří studují právnickou fakultu, ale i neprávnický vzdělané společnosti.

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla, v první kapitole, nejprve vymezit pojmy právo na informace a informace. V druhé polovině této kapitoly se budu věnovat historickým souvislostem práva na informace ve veřejné správě, a to jak ve světě, tak v České republice.

Další kapitola pojednává o právní úpravě práva na informace. Budu se zde zabývat právní úpravou na mezinárodní úrovni a stručným přehledem mezinárodních dokumentů, které určitým způsobem upravují svobodu poskytování informací. Dále považuji za důležité zmínit i právní úpravu v rámci Evropské unie, která významně ovlivnila vnitrostátní úpravu, kterou se budu zabývat v závěru kapitoly. V závěru této kapitoly se zaměřím na ústavní a zákonnou úpravu v České republice.

Třetí kapitolu jsem se rozhodla věnovat povinným subjektům. Na začátku této kapitoly se budu zabývat vymezením pojmů úplné a částečné informační povinnosti a dále bych zde ráda stručně charakterizovala jednotlivé povinné subjekty. Vzhledem k tomu, že k této problematice existuje bohatá judikatura, rozhodla jsem se zařadit na konec této kapitoly

několik zajímavých příkladů, které okruh povinných subjektů rozšiřují.

Následující kapitola bude pojednávat o omezení práva na informace. Tato problematika je velice široká a bylo by možné o ní napsat další diplomovou práci, proto se zde zaměřím jen na stručnou charakteristiku jednotlivých důvodů neposkytování informací. Informacemi, které nejsou poskytovány, jsou utajované informace; informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje; příjemci veřejných prostředků; ochrana obchodního tajemství; informace narušující ochranu důvěrnosti majetkových poměrů; vnitřní pokyny a personální předpisy; připravované informace; informace poskytnuté NATO a EU; „podmíněné informace“; pravidelně publikované informace; ochrana duševního vlastnictví; informace, jež získal povinný subjekt od třetí osoby v rámci kontrolní, dozorové, dohledové či obdobné činnosti; informace spadající pod jiná omezení.

Pátá a zároveň poslední kapitola bude věnována poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Charakterizují zde způsoby, jakými jsou informace poskytovány, a to zveřejnění a vyžádání informací. Dále se budu věnovat problematice opravných prostředků, kterými je možné se bránit proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace. Opravnými prostředky dle výše zmíněného zákona jsou odvolání a stížnost. Další možností jak se bránit proti odmítnutí žádosti o poskytnutí informace, kterou v této kapitole zmíním, je přezkum rozhodnutí ve správním soudnictví. V závěru kapitoly se budu zabývat hrazením nákladů vzniklých v souvislosti s poskytováním informace.

Tato diplomová práce převážně vychází z platného a účinného právního stavu ke dni 1. 3. 2012.

2 Právo na informace – pojem a historické souvislosti

2.1 Právo na informace

Právo na informace je jedním ze základních lidských práv, z čehož vyplývá jeho nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost, nezrušitelnost a přímá aplikovatelnost. Je právem politickým a slouží k realizaci občana ve veřejném životě státu. Účelem tohoto práva je zabezpečit dostupnost a šíření informací mezi obyvatelstvem státu.¹

Právo na informace je převážně chápáno jako právo požadovat „informace, kterými disponují správní úřady, v rozumné lhůtě, za týchž podmínek jako kdokoliv jiný, účinným a vhodným způsobem, aniž by přitom musel dokazovat svůj zvláštní zájem na informovanosti“² Toto právo je klíčovým prvkem mezi veřejnou mocí a občanem, v moderní demokratické společnosti je třeba, aby byli občané o všem dobře informováni, tím byla posílena stabilita a také důvěra v politický systém.³ Jde o právo, které patří k nezbytným předpokladům fungování demokratické společnosti.⁴

Toto právo má svou specifickou povahu, jako takové je právem samotným, avšak představuje i tzv. most pro práva další či může stát v cestě k realizaci práv jiných. V prvním případě se jedná o most mezi právem na informace a právem petičním či právem shromažďovacím. Co se týče práva na informace jako překážky, jedná se zejména o střet s právem na ochranu osobních údajů.⁵

Právo na informace je právem univerzálním. Je zaručeno všem a to bez rozdílu.

¹ Viz PAVLÍČEK, V. a kol. Ústavní právo a státověda, II. díl, Ústavní právo České republiky, Část 2. Praha: Linde, 2004, str. 142, ISBN 80-7201-472-2

² PRŮCHA, P., POMAHAČ, R. Lexikon. Správní právo, Sagit, 2002, str. 683, ISBN 80-7208-314-7

³ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 14, ISBN 80-7201-318-1.

⁴ Viz MATES, P.: Zamyšlení nad návrhem zákona o svobodě informací, Právní rozhledy 8/1998, str. 402

⁵ Viz KOLMAN, P.: Ústavní a zákonné zakotvení práva na informace ve vybraných státech světa, Státní zastupitelství 7-8/2010, str. 12

Zaručuje se všem fyzickým osobám včetně dětí, cizinců i bezdomovcům a všem právníckým osobám, a to i zahraničním.⁶

2.2 Pojem informace

Význam slova informace pochází z latinského „in-formatio“, čili utváření, ztvárnění. Je pojmem značně širokým, v literatuře je možné se setkat s celou řadou definic, ať už technických, sémantických či pragmatických. Pro účel této práce se pokusím vystačit se sémantickou definicí, jež uvádí, že informací se rozumí údaj, sdělení, zpráva nebo cokoli jiného, co nám podává zprávu o tom, co se stalo, děje se nebo se dít bude. Informací je každý projev, ať už energetický či hmotný, který má smysl pro toho, kdo jej sděluje či přijímá. Informace jako takové, jsou nevyčerpatelné, dá se říci, že jich existuje nekonečné množství.⁷

Velmi důležitou vlastností informace je její jazyková povaha a sémantický charakter, neboť nebýt jejího vyjádření pomocí jazyka či symbolů, nemohla by vůbec vzniknout. Výhodou u sémanticky charakterizované informace je, že má jednoznačně vymezené vztahy k některým dalším pojmům. Nemusíme tedy rozlišovat, zda se jedná o údaje, data či zprávy, protože v definici jsou zahrnuty všechny, ovšem za podmínky jsou-li sdělovány nebo je tu možnost sdělit je někomu jinému. Druhou vlastností je její neoddělitelnost od fyzického nosiče a nezávislost na tvůrci. Informace jako taková není hmotná, avšak její existence bez hmotného či energetického nosiče není možná. Jakmile získá výsledek činnosti člověka, ať už poznávací či jiné duševně produktivní činnosti, komunikovatelnou podobu, stává se samostatným a nezávislým na tvůrci. Nezávislá je informace již od svého vzniku, není třeba, aby ji tvůrce někomu sdělil, odeslal či učinil jiný úkon k jejímu sdělení či uvedení informace do oběhu. Třetí vlastností informace je její užitná hodnota. Tuto hodnotu nemají samy o sobě, ale ve vztazích tvůrce – uživatel – informace – cíl. Některé informace mohou ztrácet na své hodnotě po tom, co se stanou

⁶ Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 36, ISBN 80-7201-532-X

⁷ Viz KOLMAN P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 11, ISBN 978-80-210-5135-5

známými. Snížením jejich hodnoty se též snižuje jejich ochrana, tudíž zveřejněným informacím se poskytuje opravdu jen minimální ochrana. Další vlastností informace je inkrementálnost, která spočívá v kumulativnosti informací. Jde o jejich hromadění a poté i jejich organizování. Kumulativnost informací se projevuje v čase, kdy informace se stávají zastaralými v důsledku vzniku nových informací nebo se prostě přestanou používat úplně, aniž by byly nahrazeny jinými.⁸

V zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, je informace vymezena jak v pozitivním, tak v negativním smyslu. V pozitivním smyslu je to jakýkoliv obsah nebo jakákoliv jeho část v jakékoliv podobě, který je zaznamenán na jakémkoliv nosiči. Zejména se tím rozumí obsah písemného záznamu na listině, záznam uložený v elektronické podobě či zvukový, obrazový nebo audiovizuální záznam. V negativním smyslu se zde hovoří o tom, co informací dle tohoto zákona není, čímž je počítačový program.

Tento zákon dále pojednává o pojmech „zveřejněná informace“ či „doprovodná informace“. Zveřejněnou informací se rozumí informace, která může být znovu získána či vyhledána. Za zveřejněné se pak považují zejména ty, které byly vydány tiskem nebo na jiném veřejně přístupném nosiči dat – není zde omezení pouze na periodický tisk, ale jedná se o veškerý tisk, který je veřejně šířen. Dále se jedná o informace, které byly vystaveny na úřední desce nebo jiným technickým způsobem umožňují dálkový přístup neomezeného okruhu osob. Zákon nevymezuje co je „úřední deskou“, avšak velké množství zákonů uvádí, které informace a po jakou dobu na ní mají být vyvěšeny a tím také zveřejněny. Dále za zveřejněnou informaci považujeme též informace komukoliv přístupné ve veřejných knihovnách, jde o informace umístěné v knihovním fondu, kterým se rozumí jakýsi soubor knihovních dokumentů. Tento zákonný výčet není taxativní, tudíž mohou být zveřejněnou informací i informace další, pokud to ovšem vyplývá z jejich charakteru. K pojmu doprovodné informace, je třeba říci, že jde o informace, které úzce souvisí s požadovanou informací.⁹

⁸ Viz MATES, P. MATOUŠOVÁ, M. Evidence, informace, systémy, právní úprava. Codex Bohemia, 1997, str. 27-35, ISBN 80-85963-27-2

⁹ Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 90-95, ISBN 80-7201-532-X.

Nejvyšší správní soud judikoval v rozsudku ze dne 10. 10. 2003, č.j. 5 A 119/2001 – 38, že při výkladu pojmu „informace“ ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, je nutné zvolit takový postup, který nebude zužovat rozsah ústavně zaručených práv, protože v tom případě by se orgán, který aplikuje právo dostal do rozporu se zásadou, že výklad má být ve prospěch základních práv a svobod, a dále také s příkazem šetření smyslu práv a nezneužívání možných omezení.¹⁰

2.3 Historické souvislosti ve světě

Při pohledu do minulosti zjistíme, že svoboda slova a svoboda projevu byla v některých demokratických společnostech zaručena již v 18. století, příkladem je ústava Švédského království či První dodatek Ústavy Spojených států amerických. Naproti tomu svoboda na přístup k informacím byla v právních systémech zakotvena až ve 20. století.

Důležitou roli při vytváření zákonů o svobodném přístupu k informacím sehrál americký Freedom of Information Act, americký zákon o svobodě informací, jenž byl vydán v roce 1966 a od té doby již několikrát novelizován. Za nejdůležitější novelu lze považovat novelu známou jako zákon o svobodě elektronických informací, která byla reakcí na prudký vývoj v oblasti informačních technologií.

Tento americký vzor následovala spousta dalších zákonů, které stojí za zmínku, jedná se především o francouzský zákon vydaný v roce 1978, kanadský, australský a novozélandský z roku 1982 a holandský z roku 1991. Jako první z postkomunistických zemí přijalo úpravu svobodného přístupu k informacím Maďarsko v roce 1992, následovala česká právní úprava z roku 1999 a slovenská z roku 2000.¹¹

2.4 Historické souvislosti v českém státě

Jak jsem již zmínila, právo na informace bylo v evropských státech zakotveno až ve

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 10. 2003, č.j. 5 A 119/2001 – 38. Dostupný na www.nssoud.cz.

¹¹ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 14, ISBN 80-7201-318-1

20. století. V období rakousko-uherské monarchie ani v novodobé historii českého státu, od období první a druhé republiky, německého protektorátu, přes komunistický režim, až do konce 20. století neexistovala právní úprava práva na přístup k informacím ve veřejné správě.

V roce 1920 bylo v ústavě zakotveno právo svobodného projevu, avšak z něj nebylo možné dovodit jakékoliv právo na poskytnutí informace. Právo na poskytování informací bylo upraveno v různých zákonech, jednalo se ovšem pouze o úzce vymezené oblasti veřejné moci. Zvláštní proces poskytování informací v minulosti nikdy upraven nebyl, stejně jako opravné prostředky při nezákonném odepření informace.

Proto byla otázka svobodného přístupu i informacím aktuální až po roce 1989, kdy došlo ke změně jak politické tak společenské situace. Právo veřejnosti na informace od orgánů veřejné moci bylo poprvé deklarováno ústavním zákonem Federálního shromáždění č. 23/1991 s účinností od 8. 2. 1991. Aby právo na svobodný přístup k informacím bylo efektivně upraveno, bylo nutné přijmout zákonnou úpravu vymezující potřebná pravidla, jako např. proces, lhůty nebo odvolání. K tomu ovšem nedošlo a důsledkem byla značně obtížná přímá vymahatelnost tohoto práva. Dne 1. 1. 1993 při vzniku samostatné České republiky byl nastolen stejný stav vyhlášením Listiny základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.. Nedostatkem zákonné úpravy bylo způsobeno, že povinné subjekty nechápaly poskytování informací jako samostatné správní řízení, tudíž informace odepíraly buď faktickými neprocesními úkony, nebo nečinností, proti které však chyběla procesní obrana.

Po roce 1989, přijetím Listiny základních práv a svobod v roce 1991 započal proces otevírání veřejné správy, kdy se správa odchýlila od principu diskrétnosti, a byl nastolen princip otevřenosti veřejné správy. Princip diskrétnosti spočíval v pozitivním vymezení těch informací, které je možné veřejnosti poskytnout, ostatní informace nebyly zpřístupněny. Existovala zde ještě podmínka pro poskytnutí informace, a to přímá souvislost informace s tím, kdo o ni žádá nebo jiný zvláštní zájem. Princip publicity správy definuje poskytování informací negativně, v právních normách je stanoveno, které informace zveřejnit nelze, ostatní se poskytnou.

Širší uplatnění práva na informace můžeme spatřovat v 90. letech 20. století, kdy byly přijaty informační zákony, čímž rozumíme zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a zákon č. 128/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

Oba tyto zákony začaly být hojně využívány a veřejnost byla často překvapena rozhodnutími soudů ve prospěch žadatelů v jednotlivých sporech.¹²

¹² Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 20-23, ISBN 80-7201-532-X.

3 Právní úprava práva na informace

3.1 Mezinárodní úprava práva na informace

Důležitým zdrojem úpravy základních lidských práv a svobod jsou vedle ústavních zákonů také mezinárodní smlouvy. V případě České republiky se jedná o mezinárodní smlouvy, které byly na základě čl. 10 Ústavy ČR ratifikované a vyhlášené. Stávají se tak součástí našeho právního řádu. Tudíž není třeba vydávat nebo schvalovat další zákon nebo jiný právní předpis, který by přejímal ustanovení takové smlouvy. Zůstává mezinárodní smlouvou a stává se přímo použitelným právním předpisem, kterého se lze domáhat u soudu, a soudy mají povinnosti tuto smlouvu znát. Zároveň tyto smlouvy mají aplikační přednost před jinými vnitrostátními zákony.

Mezinárodní smlouvy, které se zabývají právem na informace, jsou především:

- Všeobecná deklarace lidských práv
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod
- Dokumenty Rady Evropy
- Aarhúská úmluva
- Úmluva Rady Evropy o přístupu k úředním dokumentům

Všeobecná deklarace lidských práv byla schválena dne 10. 12. 1948 Valným shromážděním Organizace spojených národů. Deklarace se právem na informace detailněji nezabývá, lze ji ovšem považovat za první mezinárodní dokument, ve kterém je právo na informace zakotveno.¹³ Jde o nezávazný právní dokument, avšak tato deklarace se stala inspirací a také podnětem pro pozdější mezinárodní smlouvy.¹⁴ Ve své preambuli vyzdvihuje důležitost svobody projevu a jednání, dále v čl. 19 uvádí, že „*Každý má právo*

13 Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 21, ISBN 80-7201-318-1

14 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 24, ISBN 80-7201-532-X

na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.“¹⁵

Další z mezinárodních smluv je Mezinárodní pakt o občanských a politických právech sepsaný v New Yorku v roce 1966. V něm je právo na informace zakotveno v čl. 19, přičemž přístup k právu na informace je možné charakterizovat, podobně jako v případě Všeobecné deklarace lidských práv, jako instrumentální. Je zde uvedeno, že se nejedná o právo absolutní, proto může podléhat určitým omezením, která stanoví zákon.¹⁶ Tento pakt se zabývá právem na informace především v čl. 19.¹⁷ Tento článek hovoří o právu každého na svobodu projevu. Tím mezinárodní pakt chápe právo svobodně vyhledávat, rozšiřovat a přijímat informace všeho druhu.¹⁸

Právo na informace je obsaženo v dalším důležitém mezinárodním dokumentu, a to v Evropské úmluvě o lidských právech a svobodách. Je upraveno v čl. 10.¹⁹ Ten se jen nepatrně odlišuje od čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jedná se zde o svobodu přijímat informace a myšlenky a tyto informace a myšlenky také

15 Viz Všeobecná deklarace lidských práv. *Www. 30prav.cz* [online]. 2007 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://www.30prav.cz/lidska_prava/lidskaprava3.php

16 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 25, ISBN 80-7201-532-X

17 Znění čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech: „Každý má právo zastávat svůj názor bez překážky (odstavec 1). Každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby (odstavec 2). Užívání práv uvedených v odstavci 2 tohoto článku s sebou nese zvláštní povinnosti a odpovědnost. Může proto podléhat určitým omezením, avšak tato omezení budou pouze taková, jaká stanoví zákon a jež jsou nutná: k respektování práv nebo pověstí jiných; k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku nebo veřejného zdraví nebo morálky“ (odstavec 3).

18 Viz KOLMAN P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 39, ISBN 978-80-210-5135-5

19 Znění čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod: „Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem (odstavec 1). Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověstí nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci (odstavec 2).“

rozšiřovat.²⁰

Vzhledem k tomu, že k čl. 10 existuje bohatá judikatura, je nutné zde zmínit některé principy, které judikoval Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Zasahovat do svobody projevu je možné jen po splnění tří podmínek: zákon omezení připouští, tímto omezením je sledován jeden nebo několik legitimních cílů dle čl. 10 odst. 2 a dosažení těchto cílů je nezbytné pro demokratickou společnost. Jakákoliv omezení jsou judikaturou ESLP vykládána většinou restriktivně. Dojde-li k pochybnostem o důvodech pro omezení, soud použije teorii vážených zájmů, kdy rozhoduje dle toho, zda se informace týkají veřejného zájmu a zda mohou pozitivně přispět k veřejné diskuzi.²¹

V neposlední řadě se právem na informace zabývají také dokumenty Rady Evropy. Tyto dokumenty však nejsou pro Českou republiku závazné, mají doporučující charakter. Plní podobnou funkci jako Všeobecná deklarace lidských práv, tudíž mají pouze jakýsi inspirativní charakter vůči našemu zákonodárci. V Doporučení Výborů ministrů Rady Evropy/81/19 z roku 1981 jsou obsaženy zásady, které Česká republika vyslyšela až v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se např. o zásady rovnosti žadatelů o informace, přezkoumatelnosti zamítnutí žádosti o informace, zásada přiměřenosti lhůty pro poskytnutí informace, nutnost uvést konkrétní zákonný důvod při odmítnutí žádosti ze strany povinného subjektu, nebo že žadatel nemusí zdůvodňovat svoji žádost.²²

Součástí práva mezinárodního i práva komunitárního je Aarhúská úmluva. V českém právním řádu má tzv. dvojedinou povahu, to znamená, že jde o mezinárodní smlouvu a zároveň byl stejný text přijat i Evropskými společenstvími. Jde o úmluvu o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, která byla sjednána 25. 6. 1998 na konferenci ministrů životního prostředí regionu Evropské hospodářské komise OSN v dánském Aarthusu. Tato

20 Viz KOLMAN P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 39, ISBN 978-80-210-5135-5

21 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 27, ISBN 80-7201-532-X

22 Viz KOLMAN P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 43, ISBN 978-80-210-5135-5

úmluva nabyla účinnosti dne 30. 10. 2001 a Českou republikou byla ratifikována na podzim roku 2004.

Tato úmluva stojí na třech pilířích. Prvním je zpřístupňování informací o životním prostředí veřejnosti, to znamená, že každý má právo získat oficiální informace, které mají orgány veřejné správy o životním prostředí. Žádost o informace nemusí být odůvodněná. Jedná se zde jak o pasivní zveřejňování (na žádost), tak i aktivní, což znamená, že orgán veřejné správy sám od sebe zveřejní informace.²³ Druhým pilířem je aktivní účast veřejnosti v rozhodovacích procesech, týkajících se životního prostředí. Tento pilíř úmluvy rozvádí 10. princip Deklarace z Ria, ve kterém je stanoveno, že otázky životního prostředí jsou nejlépe řešeny za účasti všech dotčených občanů.²⁴ Třetím a zároveň posledním pilířem je zajištění právní ochrany v záležitostech životního prostředí. Poskytuje soudní ochranu dotčeným subjektům v případě, že by došlo k porušení jejich práv. Smluvní strany musí zajistit opatření, kterými bude možno přezkoumat rozhodnutí orgánů veřejné správy nezávislým orgánem.²⁵

Již v několika souvislostech posuzoval Aarhúskou úmluvu Nejvyšší správní soud, který došel k názoru, že se nejedná o tzv. self-executing treaties, to znamená, že ustanovení této úmluvy se fyzické a právnické osoby nemohou dovolávat přímo. V rozsudku čj. 3 Ao 2/2007 – 42 Nejvyšší správní soud uvádí, že se jedná o mezinárodní smlouvu, řádně ratifikovanou, tudíž by mělo být ustanovení přímo aplikovatelné. Existuje zde ovšem požadavek, aby tato ustanovení mezinárodní smlouvy byla jasná a určitá natolik, že z nich lze vyvodit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů, aniž by bylo třeba nějakých vnitrostátních opatření. Na základě toho došel Nejvyšší správní soud k závěru, že Aarhúská úmluva není přímo použitelnou mezinárodní smlouvou.²⁶

V současné době, konkrétně do 31. 12. 2012, by měla být Poslanecké sněmovně

23 Viz Oficiální stránky Aarhuské úmluvy v České republice. *Www.ucastverejnosti.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.ucastverejnosti.cz/cz/zakladni-informace/>

24 Viz Centrum pro otázky životního prostředí: Deklarace z Rio de Janeiro o životním prostředí a rozvoji. *Www.cuni.cz* [online]. 2005 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: http://www.czp.cuni.cz/knihovna/Publikace/global/Kap_6.htm

25 Viz Oficiální stránky Aarhuské úmluvy v České republice. *Www.ucastverejnosti.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.ucastverejnosti.cz/cz/zakladni-informace/>

26 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2007, čj. 3 Ao 2/2007. Dostupný na www.nssoud.cz.

předána k ratifikaci Úmluva Rady Evropy o přístupu k úředním dokumentům. Přistoupení České republiky k této smlouvě se předpokládá v souvislosti se strategií vlády v boji proti korupci pro rok 2011 a 2012. Tato úmluva je prvním mezinárodním dokumentem, ve kterém je stanoveno všeobecné právo na přístup k úředním dokumentům orgánů veřejné správy. Co se týče souladu úmluvy s českým právním řádem, provedlo Ministerstvo vnitra spolu s pracovní skupinou analýzu, a dopěli k názoru, že bude třeba provést úpravy zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, popřípadě uplatnění výhrad k některým ustanovením úmluvy.²⁷

3.2 Právní úprava v rámci Evropské unie

Vzhledem k tomu, že Česká republika je členským státem Evropského společenství, hraje zde důležitou roli i právní úprava práva na informace v rámci tohoto společenství. Jedná se především o úpravu obsaženou v :

- ▲ Maastrichské smlouvě o Evropské unii
- ▲ Amsterodamské smlouvě
- ▲ Chartě základních práv Evropské unie
- ▲ Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2003/4/ES
- ▲ Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2003/98/ES

V Evropském právu nemá právo na informace dlouhou tradici, ačkoliv otevřenost správy byla předpokládána jako součást demokratických principů, podrobnosti však upraveny nebyly. Otevřenost byla kodifikována v čl. 1 (čl. A) před přečíslováním provedeném Amsterodamskou smlouvou) Maastrichské smlouvy o Evropské unii z roku 1991, která stanovila, že rozhodnutí v unii mají být přijímána co nejotevřeněji a co nejbliže občanovi. Za zmínku dále stojí čl. 6 (čl. F) před přečíslováním provedeném Amsterodamskou smlouvou), ve kterém se potvrzují demokratické základy Evropské unie a společně sdílená práva a základní svobody dovozené z Evropské úmluvy o lidských právech a ústavních tradic jednotlivých členských států.²⁸

27 Viz Ministerstvo vnitra České republiky. *Www.mvcr.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/boj-proti-korupci-strategie-vlady-v-boji-proti-korupci.aspx>

28 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu

Podrobněji bylo právo na informace upraveno až v souvislosti s přijetím Amsterodamské smlouvy v roce 1997, která doplnila Smlouvu o založení Evropských společenství o čl. 255. Poskytování informací je zde výslovně specifikováno, včetně určení okruhu informací, které poskytnout nelze. Jde o právo na přístup k dokumentům Evropského parlamentu, Rady ministrů a Komise. Toto právo náleží jen osobám, které mají bydliště či sídlo v některé z členských zemí Evropské unie.²⁹

Na čl. 255 v roce 2000 navázala Charta základních práv Evropské unie z Nice. V čl. 42 je stanoveno téměř stejné právo na přístup k dokumentům Evropského parlamentu, Rady ministrů a Komise. Toto právo je dále rozvinuto v čl. 11 Charty, který stanovuje svobodu informování a svobodu projevu.³⁰

Velmi významným pramenem evropského práva na poli práva na informace jsou směrnice. Jedná se zejména o směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí vydanou dne 28. 1. 2003 a účinnou od 14. 2. 2005. Tato směrnice zakládá konkrétní oprávnění, kterých je možné se dovolávat přímo u vnitrostátních orgánů. Jejím cílem je zlepšit přístup veřejnosti k informacím o životním prostředí.

Zřejmě nejdůležitější směrnicí je směrnice Evropského parlamentu a rady č. 2003/98/ES, o opakovaném použití informací veřejného sektoru ze dne 17. 11. 2003. Jedná se zde o rozšíření okruhu působnosti na všechny subjekty tzv. veřejného sektoru. Směrnice nemá přímou aplikační závaznost pro členské země, jejím cílem je dosáhnout transparentnosti veřejné správy a harmonizovat právní úpravy jednotlivých členských

na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 29, ISBN 80-7201-532-X

29 Znění článku 255 Smlouvy o založení Evropského společenství: „Každý občan Unie a každá fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem v členském státě má právo na přístup k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise, aniž jsou dotčeny zásady a podmínky stanovené v souladu s odstavci 2 a 3 (odstavec 1). Obecné zásady a omezení z důvodu veřejného nebo soukromého zájmu, které upravují výkon tohoto práva na přístup k dokumentům, stanoví Rada do dvou let po vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost postupem podle článku 251 (odstavec 2). Každý z výše uvedených orgánů stanoví ve svém jednacím řádu zvláštní ustanovení o přístupu ke svým dokumentům (odstavec 3).“

30 Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 44, ISBN 978-80-210-5135-5

zemí.³¹

3.3 Vnitrostátní právní úprava

3.3.1 Ústavní úprava práva na informace

Ústavní zakotvení práva na informace v České republice obsahuje Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“), která je součástí ústavního pořádku České republiky a má právní sílu jako ústavní zákon. Toto právo patří mezi práva politická, která jsou zařazena v II. hlavě a II. oddílu Listiny, v člancích 17 - 23. Patří mezi ně nejen právo na informace, ale i právo petiční, právo shromažďovací a sdružovací, právo zakládat politické strany a politická hnutí, právo podílet se na správě věcí veřejných nebo právo na odpor.

Pod pojmem politická práva chápeme oprávnění občanů státu účastnit se na formování státních orgánů a na uskutečňování státní moci na jedné straně a na druhé straně aktivní seberealizaci jednotlivce ve státě.³² „Primárním cílem listinně-právní úpravy práva informace je ochrana politické plurality v rámci demokratické společnosti.“³³

Jako hlavní pramen ústavního práva na informace je čl. 17 Listiny v následujícím znění :

„Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny (odstavec 1). Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu (odstavec 2). Cenzura je nepřípustná (odstavec 3). Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu

31 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 30-31, ISBN 80-7201-532-X

32 Viz PAVLÍČEK, V. a kol. Ústavní právo a státověda, II. díl, Ústavní právo České republiky, Část 2. Praha: Linde, 2004, str. 126, ISBN 80-7201-472-2

33 Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 18, ISBN 978-80-210-5135-5

veřejného zdraví a mravnosti (odstavec 4). Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon (odstavec 5).³⁴

Na rozdíl od mezinárodních úprav není právo na informace zahrnuto do svobody projevu, nýbrž je zde upraveno jako samostatné základní politické právo.³⁵ V čl. 17 odst. 1 je uvedeno, že svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.³⁶ Tato dvě práva se vzájemně doplňují, to jak je lze realizovat, je rozvedeno dále v odst. 2. Odstavec druhý stanoví, že nositelem těchto práv je každý, tzn. fyzická i právnická osoba. Dále demonstrativním výčtem stanovuje jakým způsobem je možné tato práva realizovat, a to mluveným slovem i tištěným, fotografiemi, animací, gestikulací, posunky, mimikou atd.³⁷

V ustanovení čl. 17 odst. 3 ústavodárce zakotvil nepřípustnost cenzury. Ústavou ani zákonem tento pojem však doposud není definován, ani Ústavní soud se touto otázkou zatím nezabýval. Za cenzuru lze považovat určitý předběžný zákaz či omezení nějakého projevu. Z činnosti Evropského soudu pro lidská práva lze vyvodit účel zákazu cenzury, a tím je ochrana proti činnosti každého, kdo může v rámci svého postavení omezit svobodu jiného.

Listina ve svém čl. 17 odst. 4 hovoří i o omezení práva na informace. K tomu, aby právo mohlo být omezeno, musí být splněny tři podmínky. Právo může být omezeno jen zákonem, tudíž je vyloučeno omezení na základě podzákoného předpisu. Omezení musí být v zákoně uvedeno jasně a srozumitelně. Další podmínkou je, že omezení musí být v demokratické společnosti nezbytné. Jde o to, že zde musí být naléhavá společenská potřeba a potřeba chránit demokratický stát a hodnoty, které mohou být dotčeny realizací práva na informace. Třetí a zároveň poslední podmínkou je, že důvodem pro omezení musí být jeden z pěti uvedených v odst. 4. Jedná se o ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost a ochranu veřejného zdraví či mravnosti. Každý takový zásah musí být

³⁴ Ustanovení čl. 17 Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 32, ISBN 80-7201-532-X

³⁶ Viz ustanovení čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ Viz KLÍMA, K. a kol. Komentář k Ústavě a Listině. 2. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, ISBN 978-80-7380-140-3

přiměřený, vzhledem k sledovanému cíli, a nelze ho docílit jinak.³⁸ Základem pro omezení jsou zvláštní zákony jako je např. zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, a také některá ustanovení Listiny např. čl. 12 odst. 3 upravující nedotknutelnost obydlí nebo čl. 10 odst. 1, 2 upravující obecnou ochranu osobnosti.

Konečně v posledním odstavci čl. 17 zakotvil ústavodárce státním orgánům a orgánům územní samosprávy povinnost poskytovat přiměřeným způsobem informace o své činnosti. Podmínky a provedení přenechává zákonu. To znamená, že orgány veřejné moci jsou povinny některé informace zveřejňovat ze své vlastní iniciativy, tudíž jednotlivci mohou získávat informace i pasivní cestou.³⁹

K právu na informace se nevztahuje pouze čl. 17 Listiny nýbrž i další články. Právo na informace o životním prostředí je upraveno v čl. 35 Listiny. Je právem, které spadá pod oblast práv hospodářských, sociálních a kulturních. Druhý odstavec čl. 35 stanoví, že každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Lze se ho domáhat pouze v mezích zákona, jež toto ustanovení provádějí.⁴⁰ Dále se k problematice práva na informace vztahuje:

- ♣ čl. 8 odst. 3 Listiny – obviněný nebo podezřelý z trestného činu má právo být seznámen s důvody zadržení,
- ♣ čl. 15 odst. 1 Listiny - zaručuje se svoboda myšlení,
- ♣ čl. 15 odst. 2 Listiny – zaručuje se svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby,
- ♣ čl. 15 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 Listiny – zaručuje se svoboda náboženského vyznání a jejího projevu,
- ♣ čl. 21 odst. 1 Listiny – právo na správu věcí veřejných,
- ♣ čl. 25 odst. 1, 2 Listiny – právo občanů tvořících národnostní a etnické menšiny na rozšiřování a přijímání informací v mateřském jazyce
- ♣ čl. 33 odst. 1 Listiny – právo na vzdělání,

38 Viz PAVLÍČEK, V. a kol. Ústavní právo a státověda, II. díl, Ústavní právo České republiky, Část 2. Praha: Linde, 2004, str. 141-142, ISBN 80-7201-472-2

39 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 39, ISBN 80-7201-532-X

40 Viz KOLMAN, P.: Ústavní a zákonné zakotvení práva na informace ve vybraných státech světa, Státní zastupitelství 7-8/2010, str. 13

- ▲ čl. 37 odst. 2, 4 a čl. 40 odst. 3 Listiny – právo na právní a jazykovou pomoc, a
- ▲ čl. 38 odst. 2 Listiny – právo na spravedlivý proces.⁴¹

3.3.2 Zákonná úprava

V právním řádu České republiky se po dlouhou dobu nenacházel právní předpis, který by realizoval čl. 17 Listiny. Specifický proces poskytování či neposkytování informací nebyl modifikován a scházela zde úprava opravných prostředků v případě protiprávního odepření poskytnutí informace. Takového právního předpisu, který by upravoval svobodný přístup k informacím, se veřejnost dočkala dne 1. 1. 2000, kdy se stal účinným zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Tento zákon byl inspirován právním řádem Spojených států amerických. Jeho přijetí bylo provázeno značnými potížemi. Práce na zákoně započaly již v lednu 1997, pracovaly na něm dva nezávislé týmy, na jedné straně poslanecký tým O. Kužílka a M. Žantovského a na druhé straně skupina vládních expertů. Na návrhu nakonec oba týmy začaly spolupracovat. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR schválila návrh dne 21. května 1998 a postoupila jej horní komoře Parlamentu ČR – Senátu. Návrh zákona byl ovšem Senátem dvakrát vrácen Poslanecké sněmovně kvůli legislativně - technickým nedostatkům. Po dlouhém projednávání byl dne 11. května 1999 tento zákon vyhlášen ve sbírce zákonů pod číslem 106/1999.⁴²

Zákon o č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InfZ“), se stal na konci 90. let významným přelomen v oblasti práva na informace, a to tím, že se stal zobecňujícím právním základem. Nahradil v oblasti poskytování informací na žádost zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů („dále jen „správní řád“), který do té doby nebyl příliš funkční. Dnes je k správnímu řádu v postavení zvláštního zákona, to znamená, že správní řád se užije pouze podpůrně, a to pro počítání lhůt a na případy, které InfZ výslovně neřeší. Lze říci, že InfZ je

41 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 41-42, ISBN 80-7201-532-X.

42 Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 49-53, ISBN 978-80-210-5135-5

relativně nezávislou právní úpravou na správním řádu.⁴³

InfZ je pro oblast poskytování informací zákonem obecným, to znamená, že se vztahuje na všechny informace vyjma těch, jejichž poskytování je upraveno komplexně ve zvláštním zákoně. Zvláštním zákonem se rozumí zákon, který stanoví podmínky poskytování informací pro určitou věcnou oblast a za určitých podmínek v této věcné oblasti má přednost před zákonem obecným.⁴⁴ Zvláštních předpisů existuje celá řada. Nejznámější úpravou je zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Ten obsahuje podrobnou úpravu poskytování informací ve své věcné působnosti, a proto zde není nutné použití obecného zákona. Ostatní zvláštní zákony upravují pouze některé aspekty a odlišnosti poskytování informací, a v případě, že se na některé situace nevztahují, použije se obecný InfZ.

InfZ je zákonem jehož účelem je zajistit právo veřejnosti na informace, které mají k dispozici státní orgány, orgány územní samosprávy, jakož i další veřejné subjekty, které na základě zákona rozhodují o právech a povinnostech občanů a právnických osob v oblasti veřejné správy.⁴⁵

InfZ definuje pojem informace a okruhu subjektů, které mají podle tohoto zákona povinnost tyto informace poskytovat. Jsou jimi povinné subjekty stanovené v § 2 InfZ. Předpokládají se dva způsoby plnění této povinnosti. V prvním případě jde o tzv. princip aktivní publicity veřejné správy, kdy povinné subjekty jsou zavázány k aktivnímu zveřejňování základních zákonem předepsaných informací. Jedná se zejména o okruhy informací vztahujících se k jejich působnosti. Zbylé informace, nevyloučí – li to zákon, jsou poskytovány v souladu s principem publicity veřejné správy na žádost žadatele.

V následujících ustanoveních zákon vymezuje základní pojmy, poskytování a zveřejňování informací. Zákon v § 7 - 12 stanovuje podmínky omezení práva informace. V §12 InfZ je zakotven princip minimalizace a princip selekce, dle kterého vyloučí povinný

43 Viz KORBEL, F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 45, ISBN 80-7201-532-X.

44 Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 24, ISBN 80-7201-318-1

45 Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 56-57, ISBN 978-80-210-5135-5

subjekt z informací, které mají být poskytnuty ty části, jež nelze poskytnout z důvodu vymezeného v zákoně nebo ty části, k jejichž neposkytnutí je oprávněn. V §14 – 17 InfZ je stanoven postup, kterým se žádá o informace, jak jsou tyto informace poskytovány či jak se odpírají a jak se lze při odepření informace bránit. §17 InfZ zakotvuje zpoplatnění poskytnutí informace. V §19 InfZ stanoví, že poskytnutí informace dle tohoto zákona není porušením povinnosti zachovávat mlčenlivost dle zvláštního zákona.

Vzhledem k tomu, že zákon o svobodném přístupu k informacím vychází z principu publicity veřejné správy, není žadatel o informace povinen prokazovat důvody své žádosti a povinný subjekt není oprávněn tyto důvody hodnotit, či tím omezovat právo na informace. Zákon zaručuje stejný rozsah a ochranu práva na svobodný přístup k informacím všem žadatelům bez rozdílu, tedy osobám fyzickým i právnickým.⁴⁶

InfZ byl v současné době již několikrát novelizován, ovšem nejzásadnější změny přinesla tzv. „velká novela“, která je pátou novelou InfZ a je provedená zákonem č. 61/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela“). Ta především zapracovává předpis Evropského společenství, a to Směrnici Evropského parlamentu a rady č. 2003/98/ES ze dne 17. listopadu 2003, o opakovaném použití informací veřejného sektoru, do českého právního řádu. Tato směrnice má zajistit spravedlivé, průhledné a nediskriminační poskytování informací.⁴⁷

Novela sebou přinesla řadu novinek. Došlo k zpřesnění vymezení působnosti zákona, kdy se nebude vztahovat na ty informace, jež jsou předmětem průmyslového vlastnictví. Dále se též nevztahuje na ty, jejichž poskytování podléhá zvláštní úpravě, která obsahuje úpravu podávání žádosti, náležitosti, lhůty a způsob poskytování informací. Tím

46 Viz HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: obecná část. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 671, ISBN 978-80-7400-049-2

47 Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 58, ISBN 978-80-210-5135-5

byl vyřešen problém, dle jaké úpravy se bude řídit nahlížení do spisu ve správním řízení. Požadované náležitosti upravuje správní řád, tudíž se neuplatní InfZ.

Problematičtější se ovšem stává poskytování údajů, které se týkají projevů osobnostní povahy, soukromí a osobních údajů. Doposud byly tyto údaje z působnosti InfZ vyloučeny, po novele je na správních úřadech, aby posoudily, zda bude mít v daném případě přednost např. právo na soukromí či právo na informace.⁴⁸

Po novele dále dochází k zpřesnění pojmu informace, některé úřady nechtěly poskytovat obrazové či zvukové záznamy, s tím, že se nejedná o informaci, proto o ně byla definice rozšířena, zároveň bylo doplněno, že počítačový program není informací. Poskytování informací co do formy zůstalo i po novele téměř nezměněno, poskytování informací je možné zveřejněním i na žádost, pouze se preferuje elektronické poskytování informací. Novela rozšiřuje taxativní výčet informací, které musí povinné subjekty zveřejňovat. Významnou novinkou v tomto směru jsou tzv. metainformace, které umožňují občanům lépe se zorientovat v tom, co vůbec mohou od úřadu žádat a seznámit se s tím. Dále se jedná o předpisy, které úřad vydává a též rozhodnutí o výši úhrady nadřazeného úřadu v případě stížnosti. Úřad tyto metainformace a předpisy musí zpřístupnit k nahlédnutí, zveřejnit je na internetu a též umožnit jejich okopírování. Informace, které již úřad poskytl nějakému žadateli, též zveřejní, a to do 14 dnů. Toto je výhodné jak pro úřady, které nejsou tak vytížené, tak pro žadatele, kteří ještě před tím než o informaci zažádají, mohou zjistit, zda se na stejnou otázku neinformoval již někdo jiný. Povinnost zveřejňovat informace splní úřad už tím, že je bez zbytečného odkladu zpřístupní správci portálu veřejné správ, nebo tím, že mu je předá.

Novela zde zavádí do oblasti povinných subjektů pojem „veřejná instituce“. Ten však není blíže specifikován a jedná se o pojem neurčité povahy, kdy zákonodárce nejspíš spoléhá na upřesnění prostřednictvím judikatury či teorie.

Další novinkou dle novely je zakotvení postupu při soudním přezkumu v § 16 odst. 4 InfZ, kdy soud musí přezkoumat, zda jsou dány důvody pro odepření informace. Pokud zjistí, že tu takové důvody nejsou, zruší rozhodnutí, jenž učinil úřad, a přikáže mu požadovanou informaci poskytnout. Jedná se o apelační princip, do té doby se uplatňoval

⁴⁸ Viz MATES, P.: Pátá novela zákona o svobodném přístupu k informacím, Právní rozhledy 4/2006, str. II

kasační, který ovšem většinou nevedl k nápravě, ale pouze k prodlužování řízení.⁴⁹

Vyjasnění přináší novela v oblasti hrazení nákladů. Byla zrušena možnost úřadů požadovat úhradu za vyhledávání informací, tedy za práci úředníků, kdy výši si libovolně upravoval sám úřad. Od účinnosti novely je možné požadovat úhradu nákladů pouze za materiální náklady, což znamená pouze za náklady spojené s kopírováním, poštovné apod. Úhradu práce je možné účtovat jen v případě, že se bude jednat o mimořádně rozsáhlé vyhledávání, tedy pokud bude překročena hranice běžného vyhledávání informací. Před novelou často žadatele zastránil fakt, že bude muset hradit veškerou práci úředníků. Dalším opatřením proti zneužívání úhrady je i to, že výše úhrady se musí žadateli předem ohlásit, v případě, že tuto povinnost úřad nesplní, nemá již na úhradu nárok.

Poslední změnou, o které se zmíním, je zavedení nového procesního institutu - stížnosti na postup úřadu při vyřizování žádosti o poskytnutí informace. Do InfZ zákona byl doplněn § 16a, který stanovil, že žadatelé mohou podat stížnost zejména v případě nečinnosti úřadu či nesouhlasu se stanovenou výší úhrady. Spor je oprávněn rozhodnout nadřízený orgán, který buď rozhodne o poskytnutí informace sám, nebo uloží povinnému subjektu, aby informaci poskytl v předem stanovené lhůtě. Při rozhodování o výši úhrady ji může sám změnit nebo přikázat povinnému subjektu, aby změnu provedl on.⁵⁰

⁴⁹ Viz BROŽEK I. Zákon o svobodném přístupu k informacím po novele, Ikaros 8/2006. Dostupný na www.ikaros.cz

⁵⁰ Viz MATES, P.: Pátá novela zákona o svobodném přístupu k informacím, Právní rozhledy 4/2006, str. II

4 Povinné subjekty

Jedna z nejproblematictějších a zároveň jedna z nejdůležitějších otázek je, kdo má informační povinnost? Kdo je povinným subjektem? Na tyto otázky se pokusím odpovědět v následující kapitole.

Informační povinnost povinných subjektů vyplývá především z bezprostředně závazných mezinárodních smluv o lidských právech (např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech), z Ústavy (konkrétně z čl. 17 Listiny základních práv a svobod) a ze zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InfZ“).⁵¹

Okruh subjektů, které mají ze zákona povinnost poskytovat informace InfZ vymezuje v §2 takto:

„ Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, orgány územní samosprávy a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky (odstavec 1). Povinnými subjekty jsou dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právech chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti (odstavec 2). Zákon se nevztahuje na poskytování osobních údajů a informací dle zvláštního předpisu (odstavec 3).⁵²

Toto vymezení je v souladu s čl. 17 Listiny základních práv a svobod. Primárně se zde jedná o právo občana na přístup k informacím. V přístupu mu nemůže bránit nedostatek úpravy, ale pouze zákonný zákaz. Není-li stanoven takový zákaz, zůstává zde povinnost vyhovět tomuto právu občana, a to i bez prováděcího předpisu, dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod. Ústava je jakousi smlouvou mezi občanem a veřejnou mocí, z čehož vyplývá, že informační povinnost má tedy každý subjekt, který má znaky veřejné moci.

⁵¹ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 28, ISBN 80-7201-318-1

⁵² Ustanovení § 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ve znění pozdějších předpisů

Problémem bývá snaha některých subjektů se ze své informační povinnosti „vyvléknout“ tím, že se ohrazují tím, že konkrétně na ně se v ustanovení § 2 zapomnělo.⁵³ Na tuto situaci však reagoval zákonodárce novelami (např. novela zákona o České televizi, díky níž byl § 2 odst. 1 rozšířen o veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky)⁵⁴ a bohatou judikaturou, o které se zmíním na konci této kapitoly.

4.1 Úplná a částečná informační povinnost

Subjekty, které jsou povinné poskytovat informace, můžeme rozdělit do dvou skupin. Jednou skupinou jsou subjekty, jež mají tzv. úplnou informační povinnost. Jde o subjekty vymezené v § 2 odst. 1 InfZ. Jde o státní orgány, orgány územní samosprávy a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky. Úplná informační povinnost spočívá v tom, že okruh informací, z něhož subjekty musí poskytovat, je úplný – jde tedy o vše, co mají či by měly mít. Informační povinnost se vztahuje i na ty oblasti činnosti subjektu, v kterých tento subjekt vystupuje např. jako podnikatel či zaměstnavatel, a to z toho důvodu, že při těchto vztazích vždy dochází k nakládání s veřejnými prostředky. Nebudou ovšem poskytovány osobní údaje zaměstnanců dle § 2 odst. 3 InfZ, utajované skutečnosti dle §7 InfZ ani obchodní tajemství dle §9 InfZ.

Druhou skupinou subjektů, jsou ty, jenž mají tzv. částečnou informační povinnost. Jedná se o subjekty stanovené v § 2 odst. 2 InfZ, jde o ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy. Jedná se např. o notáře, exekutory, praktické lékaře, soukromé školy nebo profesní komory. Částečná informační povinnost spočívá v tom, že okruh informací, které subjekt musí poskytovat, je dán pouze rozsahem jejich rozhodovací činnosti.⁵⁵

⁵³ Viz KUŽÍLEK, O. Zákon nelze naplnit bez znalosti, svobodný přístup k informacím. Právní rádce, 10/2000, str. 29-32

⁵⁴ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 62, ISBN 80-7201-532-X.

⁵⁵ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 33-34, ISBN 80-7201-318-1

4.2 Státní orgány

Státní orgány jsou povinnými subjekty, které mají plnou informační povinnost. Pojem „státní orgán“ jako takový v českém právním řádu není definován. Definicí se blíží čl. 2 Ústavy, který vymezuje, že státní moc je vykonávána orgány moci výkonné, zákonodárné a soudní. Státní orgány též můžeme nazývat orgány státní moci, které realizují své úkoly pomocí tří pilířů moci, a to výkonné, zákonodárné a soudní.⁵⁶

Do zákonodárného pilíře spadají obě komory Parlamentu České republiky a všechny parlamentní komise a výbory. Pod výkonný pilíř můžeme podřadit prezidenta České republiky, vládu, ministerstva (včetně jejich regionálních a jiných pracovišť) a ostatní orgány státní správy. Do soudního pilíře spadají všechny typy soudů, včetně Ústavního a Nejvyššího správního soudu.⁵⁷

Státními orgány lze podrobněji rozdělit do několika kategorií, kterými jsou:

1. Ústavní orgány státu, které jsou zřízeny Ústavou. Jedná se o prezidenta, vládu, obě komory Parlamentu ČR, soudy, Ústavní soud, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad a Českou národní banku.
2. Ústřední orgány státní správy, které jsou zřízeny na základě zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kompetenční zákon“). Tento zákon obsahuje výčet 14 ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy. Jedná se o 14 ministerstev, a to: Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo kultury, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obrany, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí.

Tzv. ostatní ústřední orgány státní správy jsou dle kompetenčního zákona

⁵⁶ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 63, ISBN 978-80-210-5135-5

⁵⁷ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 29, ISBN 80-7201-318-1

Český statistický úřad, Český úřad zeměměřický a katastrální, Český báňský úřad, Úřad průmyslového vlastnictví, Správa státních hmotných rezerv, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Národní bezpečnostní úřad, Energetický regulační úřad, Úřad vlády České republiky, Český telekomunikační úřad.

3. Různé relativně samostatné specializované orgány při ústředních orgánech státní správy, tzv. „neústřední“ orgány, jejichž existence vyplývá z kompetenčního zákona či jiných zvláštních předpisů. Jedná se především o Celní správu České republiky (podřízena Ministerstvu průmyslu a obchodu), Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci a Zemědělskou vodohospodářskou správu (podřízeny Ministerstvu zemědělství), Český inspektorát lázní a zřidel (podřízen Ministerstvu zdravotnictví), Českou inspekci životního prostředí (podřízena Ministerstvu životního prostředí), Probační a mediační službu (podřízena Ministerstvu spravedlnosti), a další. Výčet „neústředních“ orgánů je pouze demonstrativní.
4. Jiné specializované státní orgány s celostátní působností, které nespádají pod ústřední orgány. Tyto orgány jsou zřizovány zvláštními zákony. Jedná se např. o Český telekomunikační úřad, Úřad pro ochranu osobních údajů, a další. Výčet je též pouze demonstrativní.
5. Specializované územní orgány státní správy. Tyto orgány jsou zřizovány na základě velkého množství zvláštních zákonů, které upravují jejich vznik, pravomoc a působnost v různých oblastech státní správy. Jedná se např. o územní finanční orgány, matriční, katastrální, živnostenské úřady, úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, a jiné. Do kategorie těchto orgánů spádají i orgány obcí a krajů při výkonu přenesené působnosti.
6. Veřejné ozbrojené a neozbrojené sbory. Ozbrojenými sbory rozumíme Policii České republiky a její územní útvary, Armádu České republiky či Vězeňskou službu České republiky. Mezi neozbrojené sbory řadíme např. Správu sboru požární ochrany či zpravodajské služby.⁵⁸

⁵⁸ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 62-63, ISBN 80-7201-532-X.

4.3 Orgány územní samosprávy

Orgány územní samosprávy jsou na rozdíl od státních orgánů definovány zcela jasně. Řadí se sem jak orgány obcí, tak krajů. Dle čl. 99 Ústavy jsou obce základními jednotkami územní samosprávy a kraje jsou vyššími územně samosprávnými celky. Jedná se o povinné subjekty s plnou informační povinností.

4.3.1 Orgány obce

Informační povinnost je u obcí stanovena jak v přenesené působnosti, tak v samostatné působnosti. V přenesené působnosti jsou vykonávány záležitosti jiného nositele správy, a to státu. Jde o nepřímý výkon státní správy. Do samostatné působnosti patří záležitosti, které jsou obcím „vlastní“.⁵⁹ Přenesená působnost je stanovena v čl. 105 Ústavy a v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v §7 odst. 2, § 61 a následujících. Přenesená působnost je vykonávána obecním úřadem, zvláštními orgány obce či jiným orgánem obce, kterému byl svěřen výkon této působnosti. Samostatná působnost je upravena zejména v čl. 99 – 104 Ústavy a v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v §7 odst. 1, § 35 a následujících. Samostatná působnost je vykonávána zastupitelstvem obce, starostou a obecním úřadem.

Orgány obce jako povinné subjekty lze shrnout do 3 kategorií:

1. Subjektem je přímo obec a to prostřednictvím zastupitelstva, rady či starosty.
2. Obecní úřad.
3. Obecní policie, která je orgánem obce zřizovaným či zrušovaným obecně závaznou vyhláškou v samostatné působnosti obce.⁶⁰

Za informování veřejnosti o činnosti obce odpovídá starosta obce, je to jedna z jeho významných povinností dle § 103 odst. 3 písm. e) zákona č. 128/2000 o obcích, ve znění

⁵⁹ Viz HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: obecná část. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 161, ISBN 978-80-7400-049-2

⁶⁰ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 66, ISBN 978-80-210-5135-5

pozdějších předpisů. Jedná se o odpovědnost politickou, kterou vůči sobě mohou vyvodit všichni občané obce. Tato povinnost zabezpečovat informování veřejnosti zahrnuje informace o stavu obce i o činnosti jejích orgánů.

Obecní úřad zajišťuje přístup k právním předpisům obce dle § 12 odst. 3 zákona č.128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Na úřední desce informuje o konání a programu připravovaného zasedání zastupitelstva dle § 93 odst. 1 téhož zákona. V neposlední řadě obecní úřad rozhoduje o žádostech o poskytnutí informací dle InfZ v případě, je-li žádost adresována obci jako povinnému subjektu.

Informace o samotné činnosti starosty či obecního úřadu jsou nejčastěji přijímány jako zveřejněné informace, přímo na zasedáních zastupitelstva či na základě žádosti dle InfZ nebo zvláštního předpisu.

K zastupitelstvu obce je důležité zmínit, že jeho zasedání jsou veřejná, tudíž osoby, jež se účastní zasedání zastupitelstva, bezprostředně čerpají informace tam, a dále by na zasedáních měly být přednášeny i informace o činnostech dalších orgánů obce. O průběhu zasedání se vyhotovuje zápis, do kterého mají občané obce právo nahlížet a pořizovat si z něj výpisy jak uvádí zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Jiné osoby než občané mohou informace ze zápisu o zasedání získat též, ale na základě InfZ, pokud zde nebude nějaký důvod pro odepření informace ze zápisu o zasedání. Co se týče usnesení zastupitelstva, ta musí být písemně vyhotovena a jsou součástí zápisu o průběhu zasedání zastupitelstva. Pro občany obce i jiné osoby platí pro nahlížení do usnesení obdobná pravidla jako u zápisu o průběhu zasedání zastupitelstva. Většina obcí zveřejňuje usnesení zastupitelstva přímo na úřední desce, vývěskách, místním rozhlasem, atd.

Schůze rady obce jsou na rozdíl od schůzí zastupitelstva neveřejné. To znamená, že kromě členů rady a tajemníka se jí mohou účastnit jiné osoby jen na pozvání rady (s jejím souhlasem). Tudíž k tomu, aby občané byli informováni, musí užít jiné formy získávání informací od tohoto orgánu. Rada stejně jako zastupitelstvo je povinna ze svých schůzí pořizovat zápis, avšak v případě nahlížení do zápisu o průběhu schůze rady, musí jak občané, tak i jiné osoby uplatňovat na základě InfZ. Rada též vydává usnesení, do kterých občané obce i jiné osoby mohou nahlížet za obdobných pravidel jako při nahlížení do usnesení zastupitelstva obce. I u usnesení rady obce platí, že její rada většinou zveřejní.⁶¹

⁶¹ Viz TURČÍN, J. Právo na informace a činnost orgánů obce, Právní rádce 1/2001, str. 17

Obec je tedy povinná poskytovat zápisy ze zasedání všech jejích orgánů, a to v předepsané lhůtě. Nejedná se jen o zápisy z jednání, která jsou veřejná, ale i z neveřejných jednání.

Dále považuji za důležité zmínit problematiku komisí a výborů. Komise si zřizuje rada obce a výbory zřizuje zastupitelstvo obce. Tyto orgány nejsou orgány obce, jde v podstatě o orgány orgánů. Právě proto, že se nejedná o orgány obce, nejsou tudíž povinnými subjekty a nelze po nich žádat poskytnutí informace dle InfZ. Vystává zde otázka, jak se informací domoci? Žadatel se musí obrátit přímo na radu obce (nikoliv komisi) či na zastupitelstvo obce (nikoliv výbor). Rada či zastupitelstvo má potom povinnost informace poskytnout, i když jejich držitelem je komise či výbor.

V souvislosti s problematikou obecních komisí je nutno odlišovat dva typy komisí. Prvním typem je komise zmíněná výše, kdy se jedná o komisi zřízenou radou obce dle § 122 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, jako poradní iniciativní orgán. Druhým typem je zvláštní komise, které byl na základě § 122 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, svěřen výkon přenesené působnosti, a je považována za orgán obce.

Další otázkou je, zda se za povinný subjekt považuje městská část nebo zda má informační povinnost pouze statutární město jako celek? Městské části jsou povinné subjekty, jsou povinni informovat dle InfZ o věcech jim svěřených statutem městské části.⁶²

Občan může informace o činnosti státních orgánů a orgánů územně samosprávných celků získávat více způsoby. Občan se o informacích o územně samosprávném celku může dozvědět tak, že :

- se přímo zúčastní veřejných forem činnosti orgánu, jako je např. veřejné zasedání,
- informace je na úřední desce, v úřední sbírce či je ve sdělovacích prostředcích zveřejněna,
- podá žádost (většinou dle InfZ) příslušnému orgánu v případě, že není poskytnutí

⁶² Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 66-67, ISBN 978-80-210-5135-5

informace zakázáno.⁶³

4.3.2 Orgány kraje

U krajů je situace víceméně obdobná jako u obcí. Ústavní zakotvení je shodné pro přenesenou i samostatnou působnost. Zákonná úprava se nachází v zákoně č. 130/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Přenesená působnost konkrétně v § 29 a následujících a samostatná působnost v § 14 a následujících.

Orgány kraje jsou lze rozdělit do 2 kategorií (u krajů se jedná pouze o dvě kategorie, vzhledem k tomu, že neexistuje krajská policie jako obdoba obecní):

1. Subjektem je přímo kraj prostřednictvím zastupitelstva, rady či hejtmana.
2. Krajský úřad.

Stejně jako u obcí se žadatel musí s žádostí o poskytnutí informací pocházejících od výboru zastupitelstva či komise rady obrátit přímo na zastupitelstvo nebo radu kraje. Vzhledem k tomu, že se opět jedná pouze o orgány orgánů kraje.⁶⁴

4.4 **Veřejné instituce**

Další skupinou povinných subjektů jsou veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky. Jedná se o subjekty, jenž mají úplnou informační povinnost. InfZ byl po novele provedené zákonem č. 39/2001 Sb. doplněn v § 2 odst. 1 o tento typ povinného subjektu. Zákonodárcovým původním záměrem bylo podřídít InfZ především Českou televizi a Český rozhlas, nakonec pod formulaci „veřejná instituce hospodařící s veřejnými prostředky“ spadá daleko více subjektů. Nová kategorie v sobě zahrnuje instituce, které nebudou splňovat kritéria orgánu a ani nebudou subjektem dle § 2 odst. 2. V novele z roku

⁶³ Viz TURČÍN, J. Právo na informace a činnost orgánů obce, Právní rádce 1/2001, str. 17

⁶⁴ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 66-69, ISBN 978-80-210-5135-5

2006 byl pak okruh subjektů ještě rozšířen na veškeré „veřejné instituce“.⁶⁵

Veřejnou institucí je takový subjekt, který byl založen a jeho režim je odvozen z veřejného práva, a to především z práva správního a finančního. Vystává zde problém v posouzení, co je a co není veřejnou institucí. Pojem veřejná instituce není v právu blíže vymezen, proto nezbyvá než se spoléhat na judikaturu a teorie. I tak lze ale nastínit kritéria, které podmiňují veřejný charakter instituce. Jsou jimi⁶⁶:

1. Zřízení zákonem k dosahování nějakého veřejného účelu. Ovšem ve všech případech nemusí být základem přímo zákon, postačí nějaký akt veřejné moci, vzhledem k tomu, že existuje velké množství subjektů zřízených orgánem veřejné moci k dosahování veřejného účelu např. rozpočtové organizace, příspěvkové organizace či obecně prospěšné společnosti.
2. Pravomoc a působnost je stanovena v zákoně.
3. Možnost kontroly státu nad činností instituce, ať už se jedná o státní dozor, přezkum či jinou možnost kontroly.

Jsou-li tyto podmínky splněny současně, bude se jednat o veřejnou instituci. Judikatura Ústavního soudu chápe v posledních letech pojem „veřejná instituce“ extenzivně a v případě pochybností, zda se o ní jedná, to nelze považovat za důvod pro odepření informace. Směrnice Parlamentu a Rady č. 2003/98/ES, o opakovaném použití informací veřejného sektoru vymezuje povinné subjekty jako subjekty veřejného sektoru a veřejnoprávní subjekty. Subjekty veřejného sektoru jsou státní, regionální či místní orgány, veřejnoprávní subjekty a sdružení, takovými orgány nebo veřejnoprávními subjekty vytvořené. Veřejnoprávními subjekty se rozumí ty subjekty, jež jsou zřízeny za zvláštním účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, mají právní subjektivitu a jsou financované státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty.

Za důležité dále považuji osvětlit pojem „veřejné prostředky“. Definici odvozujeme z § 2 písm. g) zákona č. 320/2001 Sb., finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů, dle které veřejnými prostředky jsou veřejné finance, věci, majetková práva a jiné majetkové hodnoty patřící státu nebo jiné právnické osobě zřízené k plnění úkolů veřejné správy

⁶⁵ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 31-32, ISBN 80-7201-318-1

⁶⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 27. února 2003 sp. zn. 686/02. Dostupný na www.beck-online.cz

zvláštním předpisem.⁶⁷

Všechny „veřejné instituce“ vyjmenovat nelze, dle Korbela⁶⁸ je lze ovšem rozdělit do několika skupin, a těmi jsou⁶⁹:

1. *veřejné ústavy*

- veřejné školy, nemocnice, Akademie věd, aj.

2. *veřejné podniky*, odlišující se od veřejných ústavů jejich podnikatelským záměrem

- Česká televize, Český rozhlas, Ředitelství vodních cest České republiky, Agentura pro podporu podnikání a investic, CzechInvest, aj.

3. *veřejné fondy*

- Fond národního majetku, Fond dětí a mládeže, Vinařský fond, aj.

4. *veřejné nadace*

- nadace o obecně prospěšné společnosti hospodařící s veřejnými prostředky

5. *jiné veřejné instituce*

- svazky obcí, které jsou samostatnou právnickou osobou

Za zmínku stojí problematika, zda lze do okruhu povinných subjektů zařadit osoby založené orgány veřejné moci, avšak v režimu soukromého práva (nejčastěji obchodní společnosti dle obchodního zákoníku). Právní podstata vyplývá ze soukromého práva, avšak jinak jsou splněny všechny znaky veřejných institucí. Tyto subjekty většinou plní veřejný účel a jsou podřízeny a kontrolovány orgánem veřejné moci. Jedná se například o dopravní podniky, technické služby a jiné obchodní společnosti, které zakládají obce a vystupují zde jako jediný akcionář či společník. Nic zde nebrání širšímu výkladu pojmu „veřejná instituce“, který do něj zahrne i tyto subjekty. Nasvědčuje tomu i ustanovení § 35a zákona č. 128/2000 sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, které říká, že obce si mohou pro výkon své samostatné působnosti zřizovat právnické osoby. Tudíž tyto obchodní

⁶⁷ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 67, ISBN 80-7201-532-X.

⁶⁸ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 68, ISBN 80-7201-532-X.

⁶⁹ Ústavní soud v nález ze dne 27. února 2003 sp. zn. III. ÚS 686/02 dne uvádí 4 skupiny, a to veřejný ústav, veřejný podnik, veřejný fond a veřejnou nadaci.

společnosti vykonávají samostatnou působnost obcí, veřejnoprávní činnost. Veřejnou institucí ovšem nebude ta obchodní společnost, kde má obec pouze minoritní majetkovou účast, ale orgán, který minoritní účast vykonává, zůstává povinným subjektem a disponuje informacemi o společnosti.⁷⁰

Dalším sporným tématem je, zda do této skupiny povinných subjektů patří i politické strany. Kolman⁷¹ je vnímá jako veřejnoprávní korporace, do značné míry však jako korporace sui genesis, avšak korporace hospodařící s veřejnými prostředky. S veřejnými prostředky proto, jelikož větší část příjmů politických stran tvoří příspěvky ze státního rozpočtu na úhradu volebních nákladů a činnost těchto stran. Informační povinnost se ovšem netýká politických stran, které tento příspěvek nedostávají. Jedná se především o menší politické strany, které nedosáhly hranice počtu hlasů, od které je tento příspěvek vyplácen. Je zřejmé, že tyto příspěvky nejsou jediným zdrojem financování politické strany, avšak to nevylučuje jejich podřazení pod § 2 odst. 2 InfZ, kde se hovoří o hospodaření s veřejnými prostředky. Nemusí se jednat o absolutní financování z veřejných prostředků, postačí pouze částečné, tudíž i politické strany jsou povinnými subjekty dle InfZ.

4.5 Povinné subjekty s částečnou informační povinností

K další skupině povinných subjektů patří povinné subjekty s částečnou informační povinností. Jsou jimi subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech či povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu jejich rozhodovací činnosti. Jedná se o „veřejné korporace“, jsou to subjekty, na něž byl delegován výkon veřejné moci v nějaké specializované oblasti.⁷²

Rozdíl mezi těmito subjekty a subjekty, které jsem zmínila výše, je rozsah jejich

⁷⁰ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 66, ISBN 80-7201-532-X.

⁷¹ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 72, ISBN 978-80-210-5135-5

⁷² Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 69, ISBN 80-7201-532-X.

povinnosti poskytovat informace. Tyto povinné subjekty nemají úplnou informační povinnost, nemusí poskytovat všechny informace, kterými disponují, nýbrž pouze částečnou, což znamená, že poskytují informace pouze v souvislosti s jejich rozhodovací činností. Dalším rozdílem je, že tyto subjekty podléhají kontrole právě pouze v jejich rozhodovací činnosti, pouze v okruhu jejich působnosti, která jim byla propůjčena k výkonu veřejné moci.⁷³

Vymezit všechny subjekty s částečnou informační povinností, stejně jako ty s úplnou informační povinností, nelze. Opět je ale možné je rozdělit do několika skupin. Korbel⁷⁴ uvádí tyto:

1. veřejnoprávní korporace

- zejména profesní a zájmové samosprávy s veřejnoprávní autoritou pro své členy (Česká advokátní komora, Česká lékařská komora)

2. některé fyzické osoby nadané výkonem veřejné moci

- soudní exekutor, notář, finanční arbitr, děkan fakulty

3. některé právnické osoby nadané výkonem veřejné moci

- např. zdravotní pojišťovny (jsou zároveň veřejnými institucemi a zároveň je osobou, která v určitém rozsahu rozhoduje o pojistném jako orgán veřejné moci)

4. jiné orgány

- nejsou osobami, pokud splňují § 2 odst. 2 InfZ

4.6 Některé povinné subjekty ve světle judikatury

Jak jsem již zmiňovala pojem „veřejné instituce“ není v právu blíže vymezen, proto bylo často nutné obrátit se na judikaturu. Ráda bych zde zmínila některé nejznámější judikáty z oblasti vymezení povinných subjektů.

⁷³ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 62-63, ISBN 978-80-210-5135-5

⁷⁴ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 70, ISBN 80-7201-532-X.

Nálezem Ústavního soudu, který přispěl k vymezení pojmu povinný subjekt dle § 2 InfZ je bezpochyby Nález Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2007 sp. zn. I. ÚS 260/06. Žadatel se zde domáhal poskytnutí informace od státního podniku Letiště Praha o smlouvě o financování terminálu S 2, která byla uzavřena s Evropskou investiční bankou. Letiště Praha odmítlo informaci poskytnout s tím, že není povinným subjektem. Ústavní soud přiřadil státnímu podniku status „veřejné instituce“ a zároveň povinného subjektu. Ve svém nálezu Ústavní soud vymezil kritéria, jak diferencovat veřejnou instituci od soukromé. Je třeba zkoumat tyto znaky:

- *způsob vzniku (zániku) instituce*
- *hledisko osoby zřizovatele*
- *hledisko subjektu vytvářející jednotlivé orgány instituce*
- *(ne)existence státního dohledu nad činností instituce*
- *veřejný nebo soukromý účel instituce*

Na základě těchto zmíněných kritérií přiřkl Ústavní soud Letišti Praha postavení veřejné instituce, vzhledem k tomu, že zde převažují znaky veřejné povahy. Ústavní soud konstatoval, že se jedná o instituci, která je založena státem. Orgány jsou též vytvářeny státem, dohled nad činností vykonává také stát, a to zakotvenými prostředky, a plní veřejný účel. Ve způsobu vzniku (zániku) je kombinován na jedné straně soukromoprávní postup dle obchodního zákoníku – zakladatelská listina, forma a okamžik vzniku. Na straně druhé schvalovací proces v rámci působení orgánu moci výkonné a celkově velký vliv státu na vznik a zánik daného státního podniku.⁷⁵

Ústavní soud rozhodoval i v oblasti povinných subjektů s částečnou informační povinností, a to v Nálezu sp. zn. III. ÚS 226/95. Zde je stanoveno, že rozhodování děkana či rektora vysoké školy je bezpochyby rozhodováním o právech fyzických osob v oblasti veřejné správy, tudíž není pochyb o tom, že se jedná o povinný subjekt dle § 2 odst. 2 InfZ.⁷⁶

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2007 sp. zn. I. ÚS 260/06. Dostupný na www.beck-online.cz.

⁷⁶ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 70, ISBN 80-7201-532-X.

Další zajímavou otázkou státních či polostátních podniků jako povinných subjektů řešil Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 6. října 2009, čj. 2 Ans 4/2009-93. Žadatel žádal ČEZ, a.s. o poskytnutí informací s odkazem na § 17 odst. 1 zákona č. 18/1997, atomového zákona o jaderné elektrárně Temelín, ve znění pozdějších předpisů. Žádost byla zamítnuta z důvodu, že žalovaný (ČEZ, a.s.) je subjektem soukromého práva a tudíž nelze dospět k názoru, že má informace poskytnout. Nejvyšší správní soud v této věci považoval za nesporné, že pokud jde o ČEZ, a.s. nejedná se o státní orgán, územně samosprávný celek, jiný orgán, ani veřejnoprávní korporaci, což netvrdil ani stěžovatel. Avšak v posouzení, zda se jedná o „veřejnou instituci“ ve smyslu § 2 odst. 1 InfZ, dospěl k názoru, že splňuje všechny podmínky stanovené v rozhodnutí Ústavního soudu uvedeného výše, tudíž ČEZ, a.s. je povinným subjektem dle InfZ.⁷⁷

Jako další bych ráda uvedla rozsudek Nejvyššího správního soudu v oblasti vymezení povinných subjektů, a to rozsudek čj. 8 As 57/2006-67 ze dne 29. května 2008. Zde byla řešena otázka, zda Fotbalový klub Hradec Králové, jež je akciovou společností ovládanou městem, musí poskytovat informace dle InfZ. Nejvyšší správní soud došel k závěru, že se jedná o „veřejnou instituci“ ve smyslu § 2 odst. 1 InfZ. Jedná se akciovou společnost, která je založena územně samosprávným celkem jako jediným akcionářem, ten zároveň vykonává i dohled nad činností akciové společnosti, která plní veřejný účel. Lze tedy dovodit, že zde převažují znaky veřejné povahy a jedná se tedy o povinný subjekt.⁷⁸

Poslední rozsudek, který zmíním je rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2008 čj. 2 As 58/2007-52, který stanovuje, že povinným subjektem dle §2 odst. 1 InfZ je i veřejný ochránce práv. Ovšem ten, kdo rozhoduje o žádostech o poskytnutí informace, není veřejný ochránce práv osobně, nýbrž rozhodování spadá do úkolů vykonávaných jeho kanceláří.⁷⁹

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. října 2009, čj. 2 Ans 4/2009-93. Dostupný na www.nssoud.cz

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. května 2008, čj. 8 As 57/2006-67. Dostupný na www.nssoud.cz

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2008, čj. 2 As 58/2007-52. Dostupný na www.nssoud.cz

5 Omezení práva na informace

Z Listiny základních práv a svobod, konkrétně z čl. 17 vyplývá všeobecná povinnost poskytnout informace, tudíž k jejímu poskytnutí není třeba ustanovení v žádném jiném ustanovení zákona. Čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod stanovuje, že *„vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti“*. Pokud se jedná o neposkytnutí informace, a tím omezení práva na informace jako takového, úřad musí vyhledat ustanovení zákona, na základě kterého lze toto právo omezit. InfZ upravuje tuto problematiku v § 7-12.

Způsob při omezení poskytnutí informace není libovolný. Náležitosti stanovuje § 12 InfZ. Uplatňuje se zde princip minimalizace a selekce, tedy povinný subjekt vyloučí informace nebo jejich části, které nelze poskytnout, či které není oprávněn poskytnout, a zbývající části poskytne. Není možné, aby orgán zamítl žádost o poskytnutí informace jen proto, že některou informací poskytnout nelze, a to i pokud se jedná o informace obsažené v jediném dokumentu. V tom případě musí orgán též informace poskytnout, jen z nich vyloučí ty zdroje, které nelze zpřístupnit. V případě selekce je povinný orgán vždy povinen poskytnout tzv. doprovodnou informaci, tím rozumíme, že v případě odmítnutí poskytnutí informace, musí informovat žadatele o tom, z jakého důvodu nebyla informace poskytnuta. Je zde všeobecný požadavek na to, aby omezení práva na informace bylo uplatněno jen v nejmenším možném rozsahu, z čehož zároveň vyplývá požadavek na to, aby ustanovení o omezení práva na informace, byla vykládána restriktivně. Technika vyloučení není zákonem nijak specifikována, V případě listin se většinou jedná o prosté začernění i zabělení nezpřístupitelných údajů. Omezení práva na informace má trvat jen po dobu, kdy trvá důvod omezení informace. Pokud v době podání žádosti neexistuje důvod odepření, informace musí být poskytnuty, i když v minulosti tu důvody odepření byly. V případě, že je zde představitelné odpadnutí důvodu pro neposkytnutí informace, je povinný subjekt povinen ověřit, zda důvod odepření trvá. Z § 12 InfZ jasně nevyplývá, že pokud dojde

vyloučení některých informací, je povinný subjekt povinen vydat správní rozhodnutí o tomto omezení. To však jasně vyplývá z ustanovení § 15 InfZ, které stanoví, že pokud povinný subjekt alespoň z části nevyhoví žádosti o poskytnutí informací, musí o tom ve lhůtě pro vyřízení žádosti vydat rozhodnutí. Pokud ovšem povinný subjekt informace odepře a přesto rozhodnutí nevydá, uplatní se zde fikce vydání rozhodnutí o odepření informace.⁸⁰

5.1 Neposkytované informace

Kolman⁸¹ uvádí výčet informací, které nejsou povinnými subjekty ex lege poskytovány. Jsou jimi:

- utajované informace
- informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje
- příjemci veřejných prostředků
- ochrana obchodního tajemství
- informace narušující ochranu důvěrnosti majetkových poměrů
- vnitřní pokyny a personální předpisy
- připravované informace
- informace poskytnuté NATO a EU
- „podmíněné informace“
- pravidelně publikované informace
- ochrana duševního vlastnictví
- informace, získané povinným subjektem od třetí osoby v rámci kontrolní, dozorové, dohledové či obdobné činnosti
- informace spadající pod jiná omezení

⁸⁰ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 147-149, ISBN 80-7201-532-X.

⁸¹ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 82, ISBN 978-80-210-5135-5

5.1.1 Utajované informace

InfZ v § 7 stanovuje, že je-li informace, která je požadována, označena v souladu s právními předpisy za skutečnost utajovanou, ke které nemá žadatel oprávněný přístup, povinný subjekt ji neposkytne.

Právní předpis upravující právní režim nakládání s utajovanými skutečnostmi je relativně novou úpravou, jedná se o zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, který je účinný od 1. 1. 2006. Tento zákon upravuje zásady pro stanovení utajované informace, podmínky pro přístup k nim, požadavky na jejich ochranu, zásady pro stanovení citlivých činností a podmínky pro jejich výkon.⁸²

Utajovanou informací se rozumí pouze taková skutečnost, u níž je zároveň splněna formální a materiální podmínka. Formální podmínkou se rozumí označení informace příslušným způsobem v zákoně č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů. Stát je povinen označit informace, které vyžadují utajení, pokud chce, aby tyto informace nebyly zpřístupňovány. Materiální podmínkou se rozumí možnost způsobit újmu zájmům České republiky nebo zájmů, které se Česká republika zavázala ochraňovat, nebo by pro tyto zájmy mohlo být nevýhodné.⁸³ Pokud úřad zjistí, že se jedná o informaci utajovanou, měl by prověřit, zda se nejedná o označení dle starých a neplatných předpisů či o označení zcela nepodložené. Pokud tomu tak je, úřad informaci samozřejmě poskytne.⁸⁴ Utajená informace je dozajista důvodem pro odepření poskytnutí informace dle InfZ, ovšem to neplatí v případě, že utajení podléhala pouze příprava nějakého dokumentu, ovšem ne dokument samotný.⁸⁵

Utajené informace lze klasifikovat dle stupně utajení, a to na přísně tajné (jejich

⁸² Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 83, ISBN 978-80-210-5135-5

⁸³ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 107, ISBN 80-7201-532-X.

⁸⁴ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 61, ISBN 80-7201-318-1

⁸⁵ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 86, ISBN 978-80-210-5135-5

vyzrazení nebo zneužití může způsobit mimořádně vážnou újmu zájmům České republiky), tajné (jejich vyzrazení nebo zneužití může způsobit vážnou újmu zájmům České republiky), důvěrné (jejich vyzrazení nebo zneužití může způsobit prostou újmu zájmům České republiky) a informace vyhrazené (jejich vyzrazení nebo zneužití může být nevýhodné pro zájmy České republiky).⁸⁶

Vyvstává zde ovšem otázka, co se pokládá za zájem České republiky? Tímto zájmem rozumíme zachování ústavnosti, svrchovanosti a územní celistvosti, zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, mezinárodních závazků a obrany, jakož i ochrana ekonomiky a ochrana života a zdraví fyzických osob. Za újmu se pokládá poškození či jen ohrožení některého z těchto zájmů. Újmu je možné členit dle závažnosti na tři stupně.

Prvním stupněm je mimořádně vážná újma, která vzniká vyzrazením utajované informace osobě, která je k tomu neoprávněna, nebo zneužitím této informace, což může mít za následek bezprostřední ohrožení svrchovanosti územní celistvosti nebo demokratických základů české republiky; rozsáhlé ztráty na životech nebo rozsáhlé ohrožení zdraví obyvatel; mimořádně vážné či dlouhodobé poškození ekonomiky České republiky; značné narušení vnitřního pořádku a bezpečnosti České republiky; mimořádně vážné ohrožení významných bezpečnostních operací nebo činnosti zpravodajských služeb; mimořádně vážné ohrožení bojeschopnosti ozbrojených sil České republiky, Organizace Severoatlantické smlouvy nebo jejího členského státu nebo členského státu Evropské unie; a mimořádně vážné poškození diplomatických nebo jiných vztahů České republiky k organizaci Severoatlantické smlouvy, Evropské unie či členského státu.

Druhým stupněm je vážná újma, která vzniká vyzrazením utajované informace osobě, jež je k tomu neoprávněna, nebo zneužitím této informace, to může mít za následek ohrožení svrchovanosti územní celistvosti nebo demokratických základů české republiky; značnou škodu České republiky ve finanční, měnové či hospodářské oblasti; ztráty na životech nebo ohrožení zdraví obyvatel; narušení vnitřního pořádku a bezpečnosti České republiky; vážné ohrožení bojeschopnosti ozbrojených sil České republiky, Organizace Severoatlantické smlouvy nebo jejího členského státu nebo členského státu Evropské unie;

⁸⁶ Viz ustanovení § 4 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

vážné ohrožení významných bezpečnostních operací nebo činnosti zpravodajských služeb; vážné ohrožení činnosti Organizace Severoatlantické smlouvy, Evropské unie či členského státu; vážné narušení diplomatických vztahů České republiky k organizaci Severoatlantické smlouvy, Evropské unie či členského státu; nebo vážné zvýšení mezinárodního napětí.

Třetím stupněm je prostá újma, která vzniká vyzrazením utajované informace osobě, jež je k tomu neoprávněna, nebo zneužitím této informace, to může mít za následek zhoršení vztahů České republiky s cizí mocí; ohrožení bezpečnosti jedince; ohrožení bojeschopnosti ozbrojených sil České republiky, Organizace Severoatlantické smlouvy nebo jejího členského státu nebo členského státu Evropské unie; ohrožení bezprostředních operací nebo činnosti zpravodajských služeb; ohrožení činnosti či existence Evropské unie nebo jejího členského státu; zmaření, ztížení či ohrožení pověřování nebo vyšetřování zvláště závažných trestných činů nebo usnadnění jejich páchaní; vznik nezanedbatelné škody České republice; nebo závažné narušení ekonomických zájmů České republiky.⁸⁷

5.1.2 Informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje

V roce 2006 byl do InfZ doplněn § 8a, který stanovuje, že informace, týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje, může povinný subjekt poskytnout pouze v souladu s předpisy, které poskytují jejich ochranu.⁸⁸ Těmito předpisy rozumíme především zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), a to v ustanoveních § 11 - 16, zde se jedná o ochranu soukromí, a zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (ustanovení § 10), kde se jedná o ochranu osobních údajů.

1. Ochrana soukromí

Dle § 11 občanského zákoníku a § 8a InfZ má povinný subjekt dbát na ochranu osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí,

⁸⁷ Viz ustanovení § 3 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁸ Viz ustanovení § 8a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

svého jména a projevů osobní povahy fyzické osoby. Občanský zákoník dále stanovuje v §12, že písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. Tudíž nestanoví-li zákon něco jiného, má každý právo na to, aby povinné subjekty bez jeho svolení neshromažďovali a nezveřejňovali informace o něm, ani aby nebyly zařazovány do informačních systémů.⁸⁹ To ovšem neplatí, svolení není třeba, v případě použití písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazových snímků a obrazových a zvukových záznamů týkajících se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství. Toto použití však též nemůže být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.⁹⁰ Fyzické osobě je poskytována i tzv. posmrtná ochrana, kdy po její smrti přísluší uplatňování práva na ochranu její osobnosti manželovi, partnerovi a dětem, není-li jich, tak rodičům.⁹¹

V případě, že dojde k porušení některých těchto práv, uplatní se zde § 13 občanského zákoníku, ve kterém jsou upraveny prostředky ochrany osobnosti. Fyzická osoba se může domáhat zejména, aby bylo upuštěno od zásahu do práva na ochranu její osobnosti, dále aby byly odstraněny následky tohoto zásahu, nebo může fyzická osoba žádat satisfakci. Pokud by satisfakce nebyla dostačující z toho důvodu, že byla značně snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Výši této náhrady určí soud na základě toho, jak závažná byla újma, a za jakých okolností k porušení práva došlo.⁹² Občanský zákoník zde vychází z objektivní odpovědnosti. To znamená, že není důležité, zda jednání osoby, která porušila právo, bylo zaviněné. Satisfakce morální má přednost, jen v případě, že nepostačuje, je poskytována nemajetková újma v penězích.⁹³

Neoprávněným zásahem do osobnostního práva může fyzické osobě vzniknout škoda. Pokud někdo takovou škodu způsobí, odpovídá za ní dle ustanovení § 420 a

⁸⁹ Viz MATES, P. MATOUŠOVÁ, M. Evidence, informace, systémy, právní úprava. Codex Bohemia, 1997, str. 206-207, ISBN 80-85963-27-2

⁹⁰ Viz ustanovení § 12 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹¹ Viz ustanovení § 15 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹² Viz ustanovení § 13 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹³ Viz MATES, P. MATOUŠOVÁ, M. Evidence, informace, systémy, právní úprava. Codex Bohemia, 1997, ISBN 80-85963-27-2

následujících občanského zákoníku o odpovědnosti za škodu.⁹⁴ Odpovědnost vzniká na základě zavinění a škoda je hrazena v penězích, pokud by poškozený požádal, je možné škodu uhradit, uvedením v předešlý stav.⁹⁵

2. Ochrana osobních údajů

Ochrana osobních údajů spadá to širšího rámce ochrany soukromí. Právo na ochranu osobních údajů je právem fyzické osoby být ochraňován před neoprávněným zpracováním a jiným zneužíváním osobních údajů, a to jak vůči orgánům veřejné moci, tak mezi soukromými subjekty navzájem.⁹⁶ Jak jsem již zmínila, ochranu osobních údajů upravuje zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

V již zmiňovaném § 10 zákona č. 101/2002 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů se uvádí, že při zpracování osobních údajů správce a zpracovatel dbá na to, aby subjekt těchto údajů neutrpěl újmu na svých právech, především na právu na zachování lidské důstojnosti, a dále dbá na ochranu před neoprávněným zásahem do soukromého a osobního života tohoto subjektu.⁹⁷

V případě, že úřad obdrží žádost o poskytnutí informace, která má povahu osobních údajů, bude nadále postupovat dle InfZ, co se týká vyřízení té žádosti. Ovšem žádanou informaci posoudí dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, dále také přibývá povinnost pravdivosti a přesnosti poskytnutých údajů, která při obecném poskytování informací není vyžadována. Pokud je osobní údaj již zveřejňován na základě jiného předpisu, nelze již požadovat jeho ochranu na základě zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.⁹⁸

Specificky je upraven režim poskytování osobních údajů u tzv. veřejných osob. Jde zejména o osoby, jež vykonávají funkce v oblasti veřejné moci, jako jsou politici nebo

⁹⁴ Viz ustanovení § 16 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁵ Viz MATES, P. MATOUŠOVÁ, M. Evidence, informace, systémy, právní úprava. Codex Bohemia, 1997, str. 208, ISBN 80-85963-27-2

⁹⁶ Viz MATES, P. Právo na informace a ochrana osobních údajů, Právní rádce č. 2/2011, str. 28

⁹⁷ Viz ustanovení § 10 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁸ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 61-62, ISBN 80-7201-318-1

zaměstnanci státu). Dále může jít o osoby, které zaujímají významné místo v některých činnostech, jako jsou sportovci, umělci nebo advokáti. S těmito osobami pak sdílejí stejné postavení jejich manželé a děti. V § 5 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, je stanoveno, že při poskytování osobních údajů o osobě veřejně činné, funkcionáři či zaměstnanci veřejné správy, které vypovídají o jeho funkčním nebo pracovním zařazení, není třeba jeho souhlas. Možnost získávat informace o těchto osobách samozřejmě není neomezená – Evropský soud rozlišil informace sloužící k politické či veřejné diskuzi a informace, které mají za cíl pouze uspokojit zvědavost společnosti. Je třeba činit rozdíl mezi politiky, státními zaměstnanci a uchazeči o veřejné funkce a ostatními veřejnými osobami, kterým by mělo být do soukromí celkově zasahováno v menší míře. Proti tomuto ovšem rozhodl Ústavní soud v jednom ze svých rozsudků, kde judikoval, že všechny osoby veřejně činné, mají mít stejné postavení.⁹⁹

5.1.3 Příjemci veřejných prostředků

Dle ustanovení § 8b InfZ je povinný subjekt povinen poskytnout základní osobní údaje o osobě, které poskytl veřejné prostředky. V tomto případě nejde o porušení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. To ovšem neplatí v případě poskytování veřejných prostředků dle zákonů v sociální oblasti, poskytování zdravotní péče, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově území. Např. příspěvek na bydlení je sice vyplácen z veřejných příjmů, avšak údaje o příjemci se neposkytnou.¹⁰⁰

Základními poskytnutelnými údaji rozumíme jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků. Výčet je taxativní, tudíž se neposkytnou žádné údaje nad rámec těchto citovaných.¹⁰¹

Nejvyšší správní soud řešil otázku, zda na základě InfZ mohou být poskytnuty

⁹⁹ Viz MATES, P. Právo na informace a ochrana osobních údajů, Právní rádce č. 2/2011, str. 29-30

¹⁰⁰ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 88, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁰¹ Viz ustanovení § 8a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

osobní údaje osob, kterým bylo prominuto příslušenství daně dle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Došel k názoru a tudíž judikoval v rozhodnutí čj. 5 As 53/2007-85, že při střetu soukromého a veřejného zájmu, má větší ochrany požívat zájem soukromý. Tudíž je převážná část těchto údajů chráněna dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Soukromým zájmem se zde rozumí zájem fyzických či právnických osob na důvěrnost určitých informací, a veřejným zájmem se rozumí zájmy ostatních občanů na tom, aby nebyly poskytovány úlevy ve formě prominutí daně těm, kteří to nepotřebují, popřípadě z jakých důvodů jim byly poskytnuty.¹⁰²

5.1.4 Ochrana obchodního tajemství

Dle ustanovení § 9 InfZ povinný subjekt neposkytne informace, které jsou považovány za obchodní tajemství. Ovšem při poskytování informací týkajících se používání veřejných prostředků, se poskytnutí informace o rozsahu a příjemci těchto prostředků nepovažuje za porušení obchodního tajemství.

Obchodní tajemství je soukromoprávním institutem, jenž je upraven v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), konkrétně v ustanoveních § 17 a následujících. Podnikatel, který provozuje podnik, k němuž se obchodní tajemství vztahuje, má výlučné právo s tajemstvím nakládat. V případě porušení nebo ohrožení obchodního tajemství je podnikatel chráněn jako při nekalé soutěži.¹⁰³

Obchodní tajemství je vymezeno pěti základními znaky, kdy musí být splněny všechny z nich. V případě, že by jeden odpadl, nebude se již jednat o obchodní tajemství. Těmito znaky jsou: jedná se o skutečnosti obchodní, výrobní nebo technické povahy související s podnikem; jedná se o takové skutečnosti, které mají skutečnou nebo

¹⁰² Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 88-89, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁰³ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 113, ISBN 80-7201-532-X.

potenciální hodnotu ať už materiální či nemateriální; tyto skutečnosti nejsou v běžných podnikatelských kruzích dostupné; je zde zájem podnikatele na jejich utajení; podnikatel jejich utajení odpovídajícím způsobem zajišťuje.¹⁰⁴

Obchodním tajemstvím nejsou ty informace, o kterých je stanoveno ve zvláštním předpisu, že mají být zveřejněny. Je nutné od obchodního tajemství odlišit jiné druhy tajemství, jako je tajemství bankovní či jiné druhy mlčenlivosti.¹⁰⁵

Podnikatel, v jehož prospěch je ochrana obchodního tajemství, musí takové tajemství sám označit. Toto tvrzení doplnil Nejvyšší správní soud v judikatuře, konkrétně v rozhodnutí 7 A 188/2002-37, kde výslovně stanovil, že za obchodní tajemství musí být skutečnost označena ještě před tím, než byla doručena žádost o poskytnutí informace.¹⁰⁶

Podnikatel též musí projevit vůli takové obchodní tajemství utajit. Osob, které mohou přijít do styku s obchodním tajemstvím je mnoho, např. zaměstnanci či poradci, jimž bylo tajemství svěřeno. Vůli by vůči nim měl podnikatel projevit obecně formulovaným prohlášením o tom, že má zájem na utajení určité skutečnosti.

Obchodní tajemství je chráněno neformálně, to znamená, že nevzniká žádnou registrací či zápisem, ale vzniká po naplnění všech pojmových znaků obchodního tajemství dle §17 obchodního zákoníku. Totéž platí o zániku, k němuž může dojít zánikem jednoho znaku, jeho odtajněním (i v případě protiprávního odtajnění) nebo se stane běžně dostupným a známým v obchodních kruzích tím, že jej objeví někdo jiný. V případě, že odpadne ochrana obchodního tajemství, je možné informace poskytnout.

Naplnění podmínek pro neposkytnutí informace posuzuje povinný subjekt až v okamžiku, kdy je mu doručena žádost o poskytnutí informace. V pochybnostech musí prověřit, zda jsou splněny podmínky pro obchodní tajemství a nespoléhat jen na tvrzení, že skutečnost pod tuto ochranu spadá.

¹⁰⁴ Viz MATES, P. MATOUŠOVÁ, M. Evidence, informace, systémy, právní úprava. Codex Bohemia, 1997, str. 209, ISBN 80-85963-27-2

¹⁰⁵ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 116, ISBN 80-7201-532-X.

¹⁰⁶ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 89, ISBN 978-80-210-5135-5

V § 20 obchodního zákoníku je stanovena ochrana obchodního tajemství spadající do nekalé soutěže. Obchodní tajemství je chráněno proti jakémukoliv porušení. Jedinou podmínkou je to, že k jeho porušení musí dojít v rámci hospodářské soutěže. Porušení obchodního tajemství spočívá v jeho neoprávněném sdělení třetí osobě, v jeho zpřístupnění či v jeho využití pro sebe nebo jiného. Neoprávněné jednání je jak úmyslné tak nedbalostní, sdělení či zpřístupnění může nastat aktivním jednáním i opomenutím. V případě, že bylo právo porušeno či ohroženo, může poškozený žádat, aby subjekt, který se dopustil porušení či ohrožení obchodního tajemství, se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále je možné žádat zadostiučinění (i v penězích), náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení. V případě sporu ovšem dokazuje nositel obchodního tajemství jeho existenci.¹⁰⁷

5.1.5 Ochrana důvěrnosti majetkových poměrů

Dle ustanovení § 10 InfZ povinný subjekt neposkytne informace o majetkových poměrech osoby, která není povinným subjektem, získané v rámci daňového řízení, řízení o výběru poplatků, řízení o penzijním nebo zdravotním pojištění nebo sociálním zabezpečení.

Omezení práva na informace je v tomto případě vázáno na dvě podmínky, ty musí být splněny současně. První podmínkou je, že se musí jednat o informace o majetkových poměrech. Majetkové poměry jako takové nejsou zákonem definovány. Jedná se o informace o veškerém vlastnictví (i podílové spoluvlastnictví a společné jmění manželů) fyzických i právnických osob. Pro účely tohoto ustanovení tvoří majetkové poměry fyzických a právnických osob zejména peněžité i naturální příjmy, vlastnictví bytů, nebytových prostor, jiné nemovitosti, movité věci, cenné papíry, peněžní prostředky, pohledávky, majetková práva, majetkové hodnoty či jiný majetkový prospěch. Druhou podmínkou je, že přístup k informacím dle § 10 InfZ tvoří získávání informací na základě taxativního výčtu druhových zákonů. InfZ v poznámce pod čarou uvádí demonstrativní výčet ustanovení zákonů, které do druhově vymezených oblastí spadají. (zákon o daních, poplatcích, penzijním a zdravotním pojištění, atd.)¹⁰⁸

¹⁰⁷ Viz MATES, P. MATOUŠOVÁ, M. Evidence, informace, systémy, právní úprava. Codex Bohemia, 1997, str. 209-210, ISBN 80-85963-27-2

¹⁰⁸ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na

Všechny informace, které státní orgány získaly na základě zákonů, jež jsou uvedeny ve výčtu (zákon o daních, poplatcích, penzijním a zdravotním pojištění, atd.), jsou od osob, kterých se dotýkají, vymoženy k výběru daní, přiznání sociálních či zdravotních nároků, tudíž nijak přímo nesouvisí s veřejným zájmem. Jde čistě o soukromé poměry osob soukromého práva, proto není možná existence veřejného nároku na přístup k těmto informacím, i přes to, že je uchovává orgán veřejné moci. Toto omezení se nevztahuje na samotné povinné subjekty. Z toho vyplývá, že úřad nemůže odepřít informace o tom, jaké daňové odvody měl jiný úřad, v případě, že daňové řízení již skončilo.¹⁰⁹

5.1.6 Vnitřní pokyny a personální předpisy

Dle ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) InfZ nemusí povinný subjekt poskytnout informace, pokud se vztahují výlučně k vnitřním pokynům a personálním předpisům tohoto povinného subjektu. Je třeba zdůraznit, že na základě tohoto ustanovení může povinný subjekt poskytnutí informace omezit, avšak nemusí.¹¹⁰

Tento důvod pro neposkytnutí informace je v praxi hojně využíván, často až nadužíván, proto je třeba zdůraznit, že se musí jednat výlučně o vnitřní pokyn či personální předpis. Jedná se o akty, které regulují vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, popřípadě vztahy výhradně uvnitř úřadu a výsledky této regulace se neprojevují vůči třetím osobám.¹¹¹ Příkladem takového vnitřního pokynu či personálního předpisu je evakuační plán úřadu nebo pokyn o výdeji spotřebního materiálu atd.

Krajský soud v Českých Budějovicích soud judikoval ve svém rozsudku ze dne 24. 10. 2001 sp. zn. 10 Ca 215/2001, že za informaci vztahující se k vnitřním pokynům či personálním předpisům nemůže být považovány informace týkající se stanovení a

informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 122-124, ISBN 80-7201-532-X.

¹⁰⁹ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 65-66, ISBN 80-7201-318-1

¹¹⁰ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 93-94, ISBN 978-80-210-5135-5

¹¹¹ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 129, ISBN 80-7201-532-X.

hodnocení mimořádných úkolů zaměstnanců městského úřadu. A to z toho důvodu, že se jedná o mimořádný úkol (odměna je vyplácena z rozpočtu obce), nikoliv o konkrétní pracovní náplň zaměstnanců stanovenou vnitřním předpisem.¹¹² V dalším rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 3. 2002 sp. zn. 33 Ca 81/2001 se uvádí, že informace, které se týkají vnitřních pokynů a personálních předpisů, i informace vzniklé v etapě přípravy rozhodnutí povinného subjektu, nijak neovlivňují nikoho mimo povinný subjekt.¹¹³

Za vnitřní předpis nelze označit akt, kterým nadřízený přikazuje podřízeným postup vůči komukoliv mimo úřad. Na základě zákoníku práce je dále vyloučen pracovní řád, který je veřejný. Dále pod vnitřní pokyny a personální předpisy nemůžeme řadit popis struktury úřadu včetně obsazení jednotlivých funkcí a pracovních míst. Proto struktura úřadu uveřejněná na internetu má obsahovat jména a postavení pracovníků, na které se veřejnost může obracet při vyřizování žádosti ve vztahu k úřadu.¹¹⁴ Dle Instrukce Ministerstva spravedlnosti nejsou vnitřní informací ty informace, které se týkají hlavních záměrů povinného subjektu a jím přijatých opatření, charakteristiky povinného subjektu, jeho postavení, organizace, dělba práce, úkolů a způsob jejich plnění a hospodaření.¹¹⁵

5.1.7 Připravované informace

Dle ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) InfZ povinný subjekt neposkytne informaci, kterou lze označit za novou, která vznikla při přípravě rozhodnutí povinného subjektu. Jedná se například o informace obsažené v rozbořech a konceptech rozhodnutí nebo zaznamenávané myšlenky zaměstnanců povinného subjektu. To vše platí pouze do doby, než je příprava rozhodnutí ukončena, z čehož vyplývá, že pokud tato informace neprojde řízením, musí být zveřejněna. Stejně jako u předchozí úpravy, povinný subjekt může

¹¹² Rozsudek Krajského soudu v ČB ze dne 24. 10. 2001 sp. zn. 10 Ca 215/2001. Dostupný na www.beck-online.cz

¹¹³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 3. 2002 sp. zn. sp. zn. 33 Ca 81/2001. Dostupný na www.beck-online.cz

¹¹⁴ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 66, ISBN 80-7201-318-1

¹¹⁵ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 129, ISBN 80-7201-532-X.

odepřít poskytnutí informace, nikoliv musí.¹¹⁶

Je nutné odlišovat od nových připravovaných informací ty informace, jež byly pro činnosti veřejné správa vyžádány, ale předtím již existovali. Tyto informace (např. dříve existující rozhodnutí úřadu), tudíž nelze podřadit pod informace nové a musí se tedy jednat o informace poskytnutelné.¹¹⁷

5.1.8 Informace poskytnuté NATO a EU

V ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) InfZ je zakotveno, že povinný subjekt nemusí poskytnout informace poskytnuté Organizací severoatlantické smlouvy nebo Evropskou unií v zájmu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti či ochrany práv třetích osob, a které jsou chráněna původními označeními „NATO UNCLASSIFIED“ či „LIMITE“, a zároveň jsou tato označení v České republice respektována z důvodu plnění povinností, které vyplývají z jejího členství v těchto organizacích. Povinný subjekt informace nemusí poskytnout, pokud mu nebyl udělen souhlas.

Tento paragraf zakotvuje základní požadavky NATO a EU při nakládání s výše zmíněnými dokumenty. Požadavkem bylo omezení přístupu neoprávněných osob k těmto dokumentům, proto byl o toto ustanovení InfZ v roce 2008 novelizován. Zákodárce v tomto ustanovení hovoří o tom, že povinný subjekt může omezit poskytnutí informace. Ovšem ve smyslu toho, že je možné tyto informace poskytnout, pokud k tomu byl udělen souhlas, by byla jistě lepší formulace, že se tyto informace neposkytnou.¹¹⁸

5.1.9 Podmíněné informace

§ 11 odst. 2 písm. a) InfZ stanoví, že povinný subjekt neposkytne informace, které mu byly předány osobou, která nemá takovou povinnost stanovenou zákonem a nesdělila,

¹¹⁶ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 130, ISBN 80-7201-532-X.

¹¹⁷ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 65-66, ISBN 80-7201-318-1

¹¹⁸ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 95-96, ISBN 978-80-210-5135-5

že s poskytnutím informace souhlasí.

Předání takovýchto informací je dobrovolné, tedy tzv. navíc oproti svým legálním povinnostem. V praxi se může jednat například o informace, které byly předány povinnému subjektu v rámci různých oznámení, podnětů, stížností, peticí, žádostí či informací předaných nad rámec zákona o veřejných zakázkách.¹¹⁹

Souhlas, který musí být udělen, pokud chce povinný subjekt informaci poskytnout, musí být udělen ještě před tím, než je informace poskytnuta. Souhlas musí být udělen výslovně, v zájmu povinného subjektu je, aby tento souhlas měl v písemné formě. Dle zákona č.123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, je písemný souhlas vyžadován vždy. Dotčená osoba může svůj souhlas kdykoliv odvolat a ve chvíli, kdy je odvolání souhlasu doručeno, musí povinný subjekt poskytnutí informace opět odepřít. Odvolání nemá zpětný účinek, avšak vztahuje se i na žádosti, které byly podány ještě před doručením odvolání souhlasu, a které nebyly doposud vyřízeny. Dotčená osoba může zároveň poskytnout i částečný souhlas, jinak řečeno – je na její vůli, které informace budou poskytnuty a které ne.¹²⁰ Dle rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2000 sp. zn. 33 Ca 80/2000 není možné, aby povinný subjekt odmítl poskytnout informaci dle ustanovení § 11 odst. 2 písm. a) InfZ, pokud je mu tato informace známa i z jeho činnosti.¹²¹

5.1.10 Pravidelně publikované informace

Ustanovení § 11 odst. 2 písm. b) InfZ uvádí, že povinný subjekt neposkytne informace v případě, pokud je zveřejňuje na základě zvláštního zákona v předem stanovených pravidelných obdobích.

¹¹⁹ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 96-97, ISBN 978-80-210-5135-5

¹²⁰ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 130-131, ISBN 80-7201-532-X.

¹²¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2000 sp. zn. 33 Ca 80/2000. Dostupný na www.beck-online.cz

Takovýmto speciálním zákonem je např. zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, která je např. povinna informovat veřejnost nejméně jednou za tři měsíce o měnovém vývoji (tuto povinnost má již od roku 1993), nejméně jednou ročně informovat Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o finanční stabilitě (tuto povinnost má od roku 2006). Další kdo pravidelně poskytuje informace zveřejněním je dle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, Český statistický úřad.¹²²

Povinný subjekt poskytne informace ve stanoveném termínu proto, aby všichni měli možnost se s nimi seznámit ve stejný okamžik a nikdo nebyl zvýhodněn. V těchto případech povinný subjekt informaci neposkytne na základě tohoto zákona. Je povinen žadateli sdělit, kdy bude požadovaná informace zveřejněna. Povinný subjekt může odmítnout poskytnutí této informace pouze do doby tohoto zveřejnění. Po zveřejnění je již povinen informace poskytnout.¹²³

5.1.11 Ochrana duševního vlastnictví

§ 11 odst. 2 písm. c) InfZ stanovuje, že povinný subjekt neposkytne informace, které mohou podléhat ochraně duševního vlastnictví. Při poskytování informací povinným subjektem pak nesmí dojít k porušení takto stanovené ochrany informace. V § 11 odst. 5 InfZ je posílena ochrana práv duševního vlastnictví. Stanovuje, že subjekt neposkytne informace, které jsou předmětem autorského práva nebo práva s ním souvisejícím, je-li toto právo v držení provozovatelů rozhlasového či televizního vysílání, škol a školských zařízení, knihoven, Akademie věd či dalších veřejných institucí, které jsou příjemci podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, nebo kulturní instituce jako muzea, galerie, divadla, atd. hospodařící s veřejnými prostředky. Není dotčeno poskytování informací na základě zvláštních předpisů.

¹²² Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 97, ISBN 978-80-210-5135-5

¹²³ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 132, ISBN 80-7201-532-X.

Jedná se předem o ochranu poskytovanou na základě autorského práva. To upravuje zejména zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „autorský zákon“). Ochrana duševního vlastnictví je upravena v mnoha dalších předpisech, které též omezují volné šíření informací, jedná se např. o zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu, ve znění pozdějších předpisů, atd.

Na základě autorského zákona dochází k ochraně přímo ze zákona, není zde požadavek registrace, ani přihlášky či jiného úkonu autora. Dle tohoto zákona je poskytována ochrana práva autora ke svému dílu a práva pořizovatele k pořízené databázi. Dílem se rozumí literární, umělecké či vědecké dílo, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, je vyjádřeno v určité podobě (i elektronická), a to trvale i dočasně.

V tomto zákoně je zároveň uvedeno, co nepodléhá jeho ochraně. Jedná se o námět díla, denní zprávu, myšlenku, postup, princip, metodu, objev, vědeckou teorii, statistický graf, atd. (vše co není dílem), též úřední dílo, čímž rozumíme např. právní předpis, rozhodnutí, veřejnou listinu, atd., dále se jedná o výtvary tradiční lidové kultury a politický projev pronesený při úředním jednání. Z toho vyplývá, že pokud se jedná o dílo dle autorského zákona, ale jedná se zároveň o veřejnou listinu, je ochrana na základě autorského zákona vyloučena.

Autor díla k němu má určitá práva, jedná se především o právo rozhodnout se, zda bude dílo zveřejněno, zda udělí někomu souhlas k jeho množení a šíření. Pokud autor nevysloví svůj souhlas, nemůže být dílo zveřejněno. To neplatí v případě, jedná-li se o zhotovení záznamu, rozmnoženiny či napodobeniny díla pro svou osobní potřebu. Tudíž povinný subjekt může informaci poskytnout, pokud mu žadatel poskytne písemné potvrzení toho, že má informaci jen pro svou osobní potřebu. Dílo lze dále bezúplatně využít na základě § 31 až 39 autorského zákona, kde se uvádí např. užití díla v přednášce k vědeckým či vyučovacím účelům nebo k úředním účelům.

Ochrana průmyslových práv je daleko jednodušší co do identifikace chráněného práva. V případě, že má dojít k ochraně průmyslového práva, musí být toto právo zapsáno v příslušném rejstříku, který je veden ústředním orgánem státní správy - Úřadem průmyslového vlastnictví. Oprávněným osobám jsou pak zaručena některá výsadní práva,

jako je právo nakládat s předmětem ochrany, právo převádět na třetí osoby práva vážící se k předmětu ochrany, atd.¹²⁴

5.1.12 Informace získané od třetí osoby v rámci kontrolní, dozorové, dohledové či jiné obdobné činnosti

Toto omezení stanovuje § 11 odst. 3 InfZ, uvádí se zde, že v případě získá-li povinný subjekt od třetí osoby informace na základě kontrolní, dozorové, dohledové či jiné obdobné činnosti prováděné na základě zvláštního předpisu, vztahuje se na povinný subjekt povinnost mlčenlivosti a nesmí tyto informace poskytnout.

Povinným subjektem je v tomto případě např. Česká obchodní inspekce či Živnostenský úřad. Tento povinný subjekt sice neposkytne informace sdělené třetí osobou, ale je povinen poskytnout informace, které vznikly při plnění úkolů jeho činností. Povinný subjekt tedy musí zveřejnit informaci o tom, jaké byly kontrolní závěry, či o tom, jaká byla udělena sankce.¹²⁵

5.1.13 Informace spadající pod jiná omezení

Na základě § 11 odst. 4 InfZ neposkytnou povinné subjekty informace o:

- probíhajícím trestním řízením,
- rozhodovací činnosti soudů (výjimkou jsou pravomocné rozsudky),
- plnění úkolů zpravodajských služeb,
- přípravě, průběhu a projednávání výsledků kontrol v orgánech Nejvyššího kontrolního úřadu
- činnost Ministerstva financí dle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů trestné činnosti a financování terorismu nebo dle zákona o provádění mezinárodních sankcí.

¹²⁴ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 132-135, ISBN 80-7201-532-X.

¹²⁵ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 98-99 ISBN 978-80-210-5135-5

Tyto informace nelze poskytovat ze zcela jasných důvodů, je těžké si představit, že by byly poskytnuty informace např. o kontrole Nejvyššího kontrolního úřadu, to by s největší pravděpodobností vedlo k paralyzaci jeho činnosti. Totéž platí i o činnosti zpravodajských služeb.¹²⁶

Co se týče trestního řízení, hovoří se zde pouze o probíhajícím řízení, tudíž pokud je věc již pravomocně rozhodnuta, poskytnutí informací by nemělo nic bránit. Poskytování informací v trestním řízení je dále upraveno v § 11 odst. 6 InfZ, který stanovuje, že povinný orgán neposkytne informace o činnosti orgánů činných v trestním řízení, a to i informace ze spisů (i těch v nichž nebylo řízení zahájeno), dokumentů, materiálů a zpráv o postupu při prověřování oznámení, jenž vznikly činností těchto orgánů při ochraně bezpečnosti osob, majetku, veřejného pořádku, dále které vznikly při předcházení trestné činnosti a při plnění úkolů dle trestního řádu, pokud by se tím ohrozila práva třetích osob nebo schopnost orgánů činných v trestním řízení předcházet trestné činnosti, vyhledávat či odhalovat trestnou činnost nebo stíhat trestné činy a zajišťovat bezpečnost České republiky. Poskytování informací v trestním řízení je však upraveno i zvláštními předpisy, a těmi jsou zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (konkrétně v ustanovení § 8a¹²⁷) a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (konkrétně v ustanovení § 52¹²⁸).

Od roku 2006 platí též, že se neposkytují informace o rozhodovací činnosti soudů.

¹²⁶ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 101, ISBN 978-80-210-5135-5

¹²⁷ Znění § 8a trestního řádu: „*Při poskytování informací o své činnosti veřejnosti orgány činné v trestním řízení dbají na to, aby neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2). V přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka (odstavec 1). Při poskytování informací podle odstavce 1 orgány činné v trestním řízení zvláště dbají na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let (odstavec 2). Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací podle odstavce 1 veřejným sdělovacím prostředkům; poskytnutí informací odepřou z důvodů ochrany zájmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Vyhradí-li si v přípravném řízení státní zástupce právo poskytnout informace o určité trestní věci, může je policejní orgán poskytnout jen s jeho předchozím souhlasem (odstavec 3).“*

¹²⁸ Znění § 52 zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže: „*Dokud není trestní stíhání pravomocně skončeno, mohou orgány činné podle tohoto zákona zveřejňovat jen takové informace o řízení vedeném proti mladistvému, kterými nebude ohroženo dosažení účelu trestního řízení a které neodporují požadavku ochrany osobnosti mladistvého a osobních údajů, a to i jiných osob zúčastněných na řízení.“*

Zde tvoří výjimku již pravomocné rozsudky, jejich poskytnutí nic nebrání. Problematická je zde definice pojmu „rozhodovací činnost“. Tento pojem se pokusilo vymezit Ministerstvo spravedlnosti v Instrukci ze dne 21. 12. 1999, č. j. M-1827/1999, kde je za tuto činnost považováno vlastní rozhodování soudů a postup soudů v občanském soudním řízení, jejich úkoly směřující ke zjištění skutkového stavu, úkony účastníků vůči soudu a ostatním účastníkům řízení v rámci projednávaných sporů a jiných právních věcí.

Povinný subjekt neposkytne informace v případě, že vznikly jako výsledek soudního řízení a existují pouze v tomto řízení nebo pouze o něm vypovídají. Z toho důvodu nemůže povinný subjekt, který je nebo byl účastníkem soudního řízení, odepřít informaci jen z toho důvodu, že se stala předmětem rozhodovací činnosti soudu. Pokud je tedy taková informace povinnému subjektu známa jinak a je nechráněna, musí být poskytnuta. Ostatní informace, které nejsou součástí rozhodovací činnosti soudu, musí povinný subjekt též poskytnout v souladu s InfZ. Poskytování informací související s rozhodovací činností soudů upravují i zvláštní zákony, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (konkrétně v ustanovení §45¹²⁹) a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (konkrétně v ustanovení § 44¹³⁰).¹³¹

¹²⁹ Znění § 45 soudního řádu správního: „Účastníci, jejich zástupci a osoby zúčastněné na řízení mají právo nahlížet do soudního spisu a jeho příloh, s výjimkou protokolu o hlasování, a pořizovat si z něj výpisy a opisy nebo žádat, aby mu byl takový výpis nebo opis vydán (odstavec 1). Jiným osobám může povolit nahlédnutí předseda senátu, prokáží-li právní zájem nebo vážný důvod a není-li to v rozporu s právy nebo právem chráněnými zájmy některého z účastníků (odstavec 2). Při předložení spisu správní orgán vždy označí ty části spisu, které obsahují utajované skutečnosti chráněné zvláštním zákonem 10 nebo jiné skutečnosti chráněné podle zvláštních zákonů. Předseda senátu tyto části spisu vyloučí z nahlížení. To platí přiměřeně i o spisech soudu. (odstavec 3) Z nahlížení nelze vyloučit části spisu uvedené v odstavci 3, jimiž byl nebo bude prováděn důkaz soudem. Z nahlížení nelze dále vyloučit ani ty části spisu, do nichž měl účastník právo nahlížet v řízení před správním orgánem (odstavec 4). Do částí spisu uvedených v odstavci 3, které podle odstavce 4 z nahlížení nebyly vyloučeny, smí nahlížet pouze účastník a jeho zástupce, popřípadě osoba, která se prokáže osvědčením pro příslušný stupeň utajení projednávaných skutečností chráněných zvláštním zákonem, 10 prokáže-li na nahlížení právní zájem (odstavec 5). Před nahlédnutím do spisu, který obsahuje skutečnosti uvedené v odstavci 3, poučí předseda senátu nahlízející osoby podle zvláštního zákona 11 a o trestních následcích porušení tajnosti utajovaných skutečností. Podpisem protokolu o tomto poučení se poučené osoby stávají osobami určenými v rozsahu potřeby k seznámení s utajovanými skutečnostmi. Stejnopis protokolu po jeho vyhotovení zašle Národnímu bezpečnostnímu úřadu (odstavec 6).“

¹³⁰ Znění § 44 občanského soudního řádu: „ Účastníci a jejich zástupci mají právo nahlížet do soudního spisu, s výjimkou protokolu o hlasování, a činit si z něho výpisy a opisy (odstavec 1). Každému, kdo na tom má právní zájem nebo kdo pro to má vážné důvody, předseda senátu na žádost povolí, aby nahlédl do spisu a aby si z něho učinil výpisy nebo opisy, ledaže jde o spis, o němž právní předpisy stanoví, že jeho obsah musí zůstat utajen (odstavec 2). Při povolování nahlížet do spisů je nutno učinit takové opatření, aby byla zachována tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem.(odstavec 3). Odstavec

6 Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

V následující a zároveň poslední kapitole mé práce bych ráda stručně shrnula, způsoby poskytování informací, postup při poskytování informací od podání žádosti přes její vyřízení, opravné prostředky po náklady řízení. InfZ zákon v § 13 – 17 stanovuje postup, jakým způsobem má být podána žádost o poskytnutí informace, jak má být informace poskytnuta nebo odmítnuta, náklady řízení a dále i to, jak se lze proti odmítnutí žádosti bránit.

6.1 Způsob poskytování informací

InfZ rozeznává dvě základní formy poskytování informací. Jedná se o zveřejnění informací a vyžádání informací. Tyto dvě formy se od sebe odlišují především tím, že zveřejnění je učiněno vůči neurčitému okruhu osob, kdežto vyžádání je učiněno vůči konkrétní osobě, jež podala žádost o poskytnutí informace.

6.1.1 Zveřejnění

Zveřejnění je první z forem poskytování informací. Jedná se o to, že informace je péčí povinného subjektu umístěna tak, aby bylo možné ji vždy znovu vyhledat a vždy znovu získat. Definice zveřejněné informace je obsažena v § 3 odst. 5 InfZ. V dnešní době pro dosažení účelu zveřejnění je pro povinný subjekt nejlepší vystavit informaci na své webové stránce či ji vystaví na oficiální vývěsce úřadu. Povinný subjekt též splní svou povinnost zveřejnit informaci v případě, že tam sám neučinil, ale učinil to někdo jiný. Poté stačí, když na ni povinný subjekt bude už jen odkazovat, jako by ji zveřejnil on sám. Zveřejňování informací můžeme rozdělit do dvou skupin, a to povinně zveřejňované informace a informace zveřejňované dobrovolně.

1 až 3 se použijí obdobně pro přehrávání záznamů, poskytování jejich kopií nebo pro jiné způsoby zachycení obsahu listiny (odstavec 4)."

¹³¹ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 137-142 ISBN 80-7201-532-X.

Informace zveřejňované dobrovolně upravuje § 5 odst. 7 InfZ, jenž uvádí, že povinný subjekt může zveřejňovat i další informace než ty, které mu stanoví tento zákon. Tímto dobrovolným zveřejněním se povinný subjekt chrání před velkým množstvím dotazů, jelikož v tomto případě již povinnému subjektu stačí, aby na zveřejněnou informaci odkázal. Zároveň tím také snižuje podezření z neprůhlednosti své činnosti.¹³²

Dle § 5 odst. 1 InfZ je povinný subjekt povinen ve svém sídle a svých úřadovnách zveřejnit na všeobecně přístupném místě okruh informací, které se vztahují k jeho činnosti. Zároveň je povinen umožnit pořizování kopií dokumentů uvedených v tomto paragrafu. Zde se jedná např. o důvod a způsob založení povinného subjektu, popis jeho organizační struktury, přehled právních předpisů, dle kterých povinný subjekt jedná a rozhoduje, sazebník úhrad za poskytování informací, výroční zprávu za předcházející rok, adresu elektronické podatelny atd.¹³³

Další povinností je dle § 5 odst. 2 InfZ zpřístupnit ve svém sídle a úředních hodinách právní předpisy, které povinný subjekt vydává v rámci své působnosti, a dokumenty, koncepční, strategické a programové povahy, které může poskytnout dle tohoto zákona, a to včetně případných návrhů licenčních smluv dle § 14a InfZ. Každý musí mít možnost do nich nahlédnout, pořídit si opis, výpis či kopii.¹³⁴

Pro informace uvedené v odst. 1 a 2 zároveň platí, že musí být zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup. Tato povinnost se ovšem nevztahuje na povinné subjekty, které jsou fyzickými osobami.¹³⁵

Další informační povinnost mají povinné subjekty, které vedou a spravují registry, evidence, seznamy nebo rejstříky, které obsahují informace, které mají být na základě zvláštního zákona přístupné každému. Povinné subjekty mají povinnost zveřejňovat tyto informace v přehledné formě způsobem umožňujícím také dálkový přístup.¹³⁶

¹³² Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 38- 40, ISBN 80-7201-318-1

¹³³ Viz ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁴ Viz ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁵ Viz ustanovení § 5 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁶ Viz ustanovení § 5 odst. 5 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Informace uvedené v odst. 2 a 3 zveřejní povinný subjekt tím, že je zpřístupnění či předá správci portálu veřejné správy. Podrobnosti, jako je forma či datový formát zpřístupňovaných informací stanoví prováděcí právní předpis, kterým je vyhláška č. 528/2006 Sb., o formě a technických náležitostech předávání údajů do informačního systému veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů.¹³⁷

Poslední, co bych zařadila mezi povinně zveřejňované informace, je každoroční povinnost vypracovat výroční zprávu o činnosti povinného subjektu v oblasti poskytování informací. Výroční zpráva slouží k tomu, aby mohla veřejnost sledovat realizaci práva na informace v praxi. Pokud má povinný subjekt povinnost předkládat veřejnou výroční zprávu na základě zvláštního předpisu, musí do ní začlenit samostatnou část nazvanou „Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím“. Povinný subjekt musí výroční zprávu zveřejnit do 1. března za předcházející kalendářní rok a musí obsahovat údaje o:

- počtu podaných žádostí,
- počtu podaných odvolání proti rozhodnutí,
- opis podstatných částí každého rozsudku soudu,
- výsledky řízení o sankcích za nedodržení tohoto zákona bez uvádění osobních údajů,
- další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona.¹³⁸

6.1.2 Vyžádání informací

Druhou základní formou poskytování informací je poskytnutí informace na základě podané žádosti o poskytnutí informace. Pokud chce kdokoliv získat informaci, které nebyla zveřejněna či mu nevyhovuje způsob zveřejnění, může o poskytnutí takové informace požádat. Je stanoveno, že žádost se podává ve formě ústní nebo písemné, a to i prostřednictvím telekomunikačního zařízení (mobilní telefon, fax, internet, atd.)¹³⁹

¹³⁷ Viz ustanovení § 5 odst. 6 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁸ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 204-205, ISBN 80-7201-532-X.

¹³⁹ Viz KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 40-41, ISBN 80-7201-318-1

A. Ústní žádost

Žadatelem může být kdokoliv kdo má způsobilost k právům a povinnostem, tudíž každá fyzická i právnická osoba. Identitu žadatele zjišťuje povinný subjekt pouze v rozsahu nezbytném pro vyřízení žádosti, u ústní žádosti postačí jméno a příjmení fyzické osoby.

Jedná se většinou o informace, které jsou vyřizovány bezodkladně v běžném úředním styku. Na tuto žádost se vztahují obecné náležitosti podání dle § 19 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), tudíž se žádost posuzuje dle jejího obsahu a musí z ní být patrné, kdo ji činí, čeho se domáhá a které věci se týká. Nemusí obsahovat odůvodnění. Pokud by bylo nutné žádost odůvodnit, musela by tato povinnost být stanovena v zákoně. Ústně podané žádosti se neevidují a nepůsobí na počátek běhu lhůt pro vyřízení žádosti. Žádosti, které jsou podané ústně (též telefonicky) by měli být, pokud je to možné, vyřízeny zcela neformálně.¹⁴⁰

B. Písemná žádost

V případě není-li žadateli na ústně podanou žádost informace poskytnuta, anebo je-li žadatel z nějakého důvodu s poskytnutou informací nespokojen, musí podat žádost písemnou, které vede k formálnímu vyřízení. Pro žádosti, které jsou komplikovanější nebo sporné, je jistě vhodnější formulovat žádosti písemně.¹⁴¹

Písemné žádosti nejsou již vyřizovány neformálně, ale v rámci zvláštního formalizovaného postupu dle § 14 InfZ. U písemné žádosti musí být více specifikovány její náležitosti. Z žádosti musí být patrné, kterému povinnému subjektu je určena a kdo ji činí. V případě, že tyto údaje chybí, není na podání pohlíženo jako na žádost dle InfZ. Písemná žádost musí tedy obsahovat:

- jméno a příjmení,
- datum narození,
- adresu místa trvalého pobytu (adresu bydliště, není-li hlášen k trvalému

¹⁴⁰ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 152-154, ISBN 80-7201-532-X.

¹⁴¹ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 154-155, ISBN 80-7201-532-X.

pobytu) a adresu pro doručování (je-li odlišná od adresy trvalého pobytu či bydliště),

- u právnické osoby je nutné uvádět obchodní firmu, případně název, IČO, adresu sídla (popřípadě adresu pro doručování).¹⁴²

V případě, že je žádost podána elektronicky, musí být podána prostřednictvím elektronické podatelny povinného subjektu (pokud ji zřídil), jinak se nejedná o žádost. Pokud povinný subjekt elektronickou podatelnu nezřídil, postačí, pokud je žádost podána na jakoukoliv elektronickou adresu povinného subjektu. Žádosti podané elektronicky není nutné opatřit elektronickým podpisem. InfZ takovou povinnost nikde nestanovuje.

Za den kdy je žádost podána se rozumí den, kdy žádost povinný subjekt obdržel, tj. např. doručení na podatelnu. V tuto chvíli se dostáváme do fáze, kdy probíhá poskytování informací. Povinný subjekt tudíž musí žádost posoudit dle § 14 odst. 5 InfZ. Od této chvíle má povinný subjekt povinnost o postupu vyhotovovat záznam.

Při posuzování žádosti povinným subjektem může dojít k pěti následujícím situacím:

1. Žadatel neuvede dostatek identifikačních údajů dle § 14 odst. 2 InfZ, a to brání řádnému vyřízení žádosti. Proto povinný subjekt následně vyzve žadatele, aby ve lhůtě 7 dnů od jeho podání, svou žádost doplnil. V případě, že žadatel této výzvě nevyhoví do 30 dnů od jejího doručení, žádost bude povinným subjektem odložena.
2. V případě, že je žádost nesrozumitelná, není z ní patrné, jaké informace jsou požadovány, nebo je formulována příliš obecně, povinný subjekt vyzve žadatele, aby ve lhůtě 7 dnů od podání žádosti, žádost opravil. Opět platí, že pokud do 30 dnů od doručení výzvy žádost neopraví, povinný subjekt rozhodne o jejím odložení.
3. Žádost bude odložena i v následujícím případě, a to pokud se požadované informace nevztahují k působnosti povinného subjektu. Tuto skutečnost, kterou povinný subjekt odůvodní, sdělí žadateli do 7 dnů od doručení žádosti.
4. Povinný subjekt rozhodne dle § 15 InfZ o odmítnutí žádosti. I v případě, že nevyhoví žádosti jen zčásti, vydává rozhodnutí o odmítnutí žádosti. Proti tomuto rozhodnutí je žadatel oprávněn podat veškeré opravné prostředky. Pokud není žádosti vyhověno z důvodu ochrany obchodního tajemství nebo ochrany práv

¹⁴² Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 105, ISBN 978-80-210-5135-5

třetích osob k předmětu práva autorského, musí povinný subjekt uvést, kdo vykonává práva k těmto předmětům ochrany.

5. V případě, že nedojde k odložení žádosti či neposkytnutí informace, povinný subjekt informaci poskytne. Informace je poskytnuta ve lhůtě 15 dní od přijetí žádosti nebo ode dne jejího upřesnění. Pokud má ovšem povinný subjekt informaci k dispozici, neměl by čekat až na konec 15-ti denní lhůty, ale měl by ji poskytnout bez zbytečných průtahů.¹⁴³

V posledním případě může povinný subjekt ze závažných důvodů prodloužit lhůtu pro poskytování informací. Nejvýše však o 10 dní, a to jen v taxativně vymezených případech. Mezi závažné důvody patří vyhledání a sběr požadovaných informací v jiných úřadovnách, jež jsou odděleny od úřadovny vyřizující žádost; vyhledání a sběr odlišných a různorodých informací v rámci jedné žádosti nebo konzultace s jiným povinným subjektem (či odlišnými složkami téhož povinného subjektu), mají-li závažný zájem na rozhodnutí o žádosti.¹⁴⁴ Povinný orgán musí žadatele o prodloužení i jeho důvodech vždy informovat, ještě před tím než uplyne lhůta pro poskytnutí informace.¹⁴⁵

V případě, že je informace poskytnuta, musí povinný subjekt do 15 dní od jejího poskytnutí, tuto informaci zveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup. U informací mimořádně rozsáhlých nebo jiným než elektronickým způsobem poskytnutých informací postačí zveřejnit doprovodnou informaci vyjadřující jejich obsah.¹⁴⁶

6.2 Opravné prostředky

V InfZ jsou zakotveny dva opravné prostředky proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti, a to odvolání a stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace (dále jen „stížnost“).

¹⁴³ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 108, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁴⁴ Viz ustanovení § 14 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁵ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 109, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁴⁶ Viz ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

6.2.1 Odvolání

Odvolání je opravným prostředek, jenž lze použít jen proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti, a to byť jen částečnému. InfZ upravuje institut odvolání v § 16.

Odvolání je až na pár výjimek v režimu správního řádu, tudíž pro odvolací řízení se užije správního řádu, nestanoví-li InfZ něco jiného. Správní řád je zde v pozici *lex generalis* a InfZ v pozici *lex specialis*.¹⁴⁷

Odvolání se podává u povinného subjektu, který rozhodnutí vydal a ten má povinnost toto odvolání předložit spolu se spisovým materiálem nadřízenému orgánu, a to ve lhůtě 15 kalendářních dnů od jeho doručení. Nadřízený orgán je povinen rozhodnout o odvolání ve lhůtě 15 dní od předložení odvolání povinným subjektem. V totožné lhůtě rozhoduje i o podaném rozkladu proti rozhodnutí ústředního orgánu státní správy, jedinou odlišností je, že u rozkladu zákonodárce zakotvil, že jde o 15 pracovních dnů, kdežto u odvolání jde o 15 kalendářních dnů. Tuto lhůtu není možné prodloužit.¹⁴⁸

6.2.2 Stížnost

Druhým opravným prostředkem je stížnost, upravená v § 16 a InfZ. Institut stížnosti byl zaveden novelou z roku 2006.

Tuto stížnost může podat žadatel, jenž nesouhlasí s odkazem na zveřejněnou informaci a trvá na poskytnutí informace povinným subjektem, nebo žadatel, který ve lhůtě pro vyřízení žádosti informaci neobdržel rozhodnutí o odmítnutí žádosti, nebo mu byla poskytnuta pouze informace částečná, ale o zbytku nebylo vydáno rozhodnutí o odmítnutí, či žadatel, který nesouhlasí s výší úhrady požadované v souvislosti s poskytnutím

¹⁴⁷ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 110, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁴⁸ Viz ustanovení § 16 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

informací.¹⁴⁹

Stížnost je možné podat písemně nebo ústně, nelze-li ji ihned vyřídit, je nutné, aby o ní povinný subjekt sepsal písemný záznam. Stížnost se podává, stejně jako odvolání, u povinného subjektu a to do 30 dnů od rozhodné události (od doručení sdělení povinného orgánu nebo uplynutím lhůty pro poskytnutí informací). O stížnosti také rozhoduje nadřízený orgán. Povinný subjekt předloží stížnost spolu se spisovým materiálem nadřízenému orgánu, a to ve lhůtě 7 dnů od jejího obdržení. Po dobu 7 dní může povinný subjekt sám zjednat nápravu autoremedurou (stížnosti sám zcela vyhoví).

Nadřízený orgán má následně 15 dnů na to, aby rozhodl. Nadřízený orgán postup povinného subjektu schválí, přikáže mu stížnosti vyhovět či usnesením věc převezme a sám informaci poskytne (tato možnost je vyloučena u územních samosprávných celků).¹⁵⁰

Pokud nadřízený orgán rozhoduje o stížnostech proti výši úhrady, resp. odměny za informaci chráněnou autorským právem, může rozhodnutím úhradu potvrdit, snížit nebo přikázat územnímu samosprávnému celku, aby zjednal nápravu. Rozhodnutí o stížnosti je poté oznámeno žadateli a též povinnému subjektu. Proti tomuto rozhodnutí není možné podat odvolání. To neplatí v případě, že nadřízený orgán převzal věc a rozhodl třeba jen o částečném odmítnutí žádosti¹⁵¹

6.2.3 Soudní ochrana práva na informace

Již jen stručně bych ráda zmínila další možnou obranou žadatele o poskytnutí informace, kterou je možnost podání žaloby ve správním soudnictví.

Soudní ochrana práva na informace je zajišťována správními soudy, a to krajskými soudy a Nejvyšším správním soudem. O žalobě v režimu správního soudnictví rozhodují krajské soudy ve specializovaném senátu, formou rozsudku. Proti jejich rozhodnutí je

¹⁴⁹ Viz ustanovení § 16 a odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ Viz ustanovení § 16 a odst. 2, 3, 4, 5, 6 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ Viz ustanovení § 16 a odst. 7, 9 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

možné podat kasační stížnost jako opravný prostředek, o kterém rozhoduje Nejvyšší správní soud. Pro to, aby mohla být podána žaloba ve správním soudnictví, je nutné, aby žalobce vyčerpal všechny opravné prostředky.¹⁵²

Žadatel se může poskytnutí informace domáhat prostřednictvím žaloby proti rozhodnutí správního orgánu nebo formou ochrany proti nečinnosti správního orgánu. Postup v řízení se bude řídit zákonem č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, spolu s použitím ustanovení § 16 odst. 4 InfZ. Žalobu proti rozhodnutí správního orgánu je možné podat ve lhůtě do dvou měsíců od doručení konečného rozhodnutí a vyčerpání všech opravných prostředků¹⁵³. Žalobu proti nečinnosti lze podat do jednoho roku ode dne, kdy ve věci, které se žaloba týká, uplynula lhůta pro vydání rozhodnutí¹⁵⁴.

Ustanovení § 16 odst. 4 stanovuje soudu povinnost přešetřit, zda jsou dány důvody pro odepření informace. V případě, že soud žádné nenalezne, zruší rozhodnutí o odvolání spolu s rozhodnutím povinného subjektu o odmítnutí žádosti, a nařídí mu požadované informace poskytnout. Správní soudnictví je postaveno na kasačním principu, avšak v tomto případě soudy rozhodují na základě principu apelačního, tudíž zde dochází k jakési erozi principů, na kterých stojí naše správní soudnictví.¹⁵⁵

6.3 Hrazení nákladů

Hrazení nákladů upravuje InfZ v ustanovení § 17 a je konkretizováno nařízením vlády č. 173/2006 Sb., o zásadách stanovení úhrad a licenčních odměn za poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Povinné subjekty jsou v souvislosti s poskytováním informací oprávněny žádat

¹⁵² Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 111, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁵³ Viz ustanovení § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁴ Viz ustanovení § 80 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁵ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 112, ISBN 978-80-210-5135-5

úhradu. Tato úhrada nesmí přesáhnout náklady spojené s pořizováním kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informace žadateli. Dále je možné, aby povinný subjekt žádal úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací. Ustanovení § 17 InfZ hovoří o tom, že povinný subjekt je „oprávněn žádat“, což znamená, že je na vůli povinného subjektu, zda bude úhradu požadovat či nikoliv. Dále platí, že pokud byla v licenční smlouvě sjednána odměna, nelze současně s ní požadovat úhradu nákladů.¹⁵⁶

Od roku 2006 má povinný subjekt nově uloženou povinnost, a to před poskytnutím informace s odkazem na rozhodné skutečnosti a podklady musí oznámit, zda a v jaké výši bude nutná úhrada nákladů. V případě, že povinný subjekt toto oznámení neučiní, ztrácí na náhradu nákladů nárok a informaci musí poskytnout zdarma.¹⁵⁷

Poskytnutí informace je tedy podmíněno zaplacením požadované úhrady, a to do 60 dnů ode dne, kdy byla žadateli oznámena výše požadované úhrady. Pokud tuto úhradu žadatel nezaplatí, povinný subjekt jeho žádost odloží. Povinný subjekt vydá informaci až po zaplacení celé úhrady. Většina částek požadovaných za poskytnutí informace by v dnešní době měla být velice nízká. Proti výši úhrady a způsobu jejího stanovení se lze bránit stížností, během níž je přerušen běh výše uvedené lhůty.¹⁵⁸

Dle InfZ je úhrada příjmem výhradně povinného subjektu. Tato úhrada nemá charakter daně či poplatku, ale je soukromoprávním příjmem povinného subjektu.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 114, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁵⁷ MATES, P. Pátá novela zákona o svobodném přístupu k informacím. Právní rozhledy, 4/2006, str. II.

¹⁵⁸ Viz KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010, str. 115, ISBN 978-80-210-5135-5

¹⁵⁹ Viz KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005, str. 203, ISBN 80-7201-532-X.

7 Závěr

Právo na informace je právo, které představuje jeden ze základních předpokladů pro fungování demokratické společnosti. Informace jsou v dnešní době velmi důležité, i proto o této době hovoříme jako o době informační. Z toho důvodu je nutné zajistit rovný přístup k informacím všem, jak subjektům veřejné správy, tak občanům státu. To by mělo přispět k maximální otevřenosti veřejné správy a zároveň tím nebudou vytvářeny podmínky pro rozvoj korupce.

O právu na informace můžeme hovořit jako o právu relativně novém, proto lze v budoucnu očekávat i jeho další vývoj. V posledních letech je toto právo poznamenáno hlavně vývojem nových technologií, na které je třeba reagovat, znamená to totiž nejen zjednodušení samotného přístupu k informacím, ale též i problém spočívající v zabezpečení údajů a ochrany před jejich zneužíváním.

Právo na informace je v České republice ústavně zaručeno v Listině základních práv a svobod, konkrétně v čl. 17, z tohoto článku vycházejí další právní předpisy, které se k právu na informace váží. Toto právo bylo Listinou základních práv a svobod zakotveno v roce 1993, ale komplexní právní úpravy se dočkalo až v roce 1999.

Základními právními předpisy, které upravují právo na informace v České republice, jsou zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Tyto dva zákony existují v České republice vedle sebe, domnívám se, že pro praxi by bylo jistě jednodušší, pokud by byla úprava sjednocena. Dalším důležitým právním předpisem souvisejícím s právem na informace je zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

Hlavním předpisem upravujícím právo na informace je již výše zmíněný zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Je

obecným právním předpisem a orgány veřejné správy jsou dle něj zavázány k tomu, aby automaticky zveřejňovali informace o své činnosti a ostatní nezveřejňované informace, aby poskytovaly žadateli na základě jeho žádosti. Současná právní úprava stanovuje jasné podmínky pro povinné subjekty o tom, které informace musí povinně zveřejňovat, dále jsou zde stanoveny náležitosti žádosti o poskytnutí informace, její podávání a vyřizování. V případě odmítnutí žádosti o poskytnutí informace má žadatel možnost využít opravné prostředky, a to odvolání, stížnost na postup povinného orgánu či přezkum rozhodnutí v rámci správního soudnictví.

Dle mého názoru je zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, trochu nepřehledný, a proto orientace v něm byla pro mě problematičtější. Dále mi zde chybí úprava alespoň nějakých sankčních opatření např. v případě průtahů ze strany povinného subjektu či v případě zneužívání práva na informace. Ovšem i přes tyto drobné nedostatky hodnotím zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, velice kladně.

Domnívám se, že celkově je problematika práva na informace upravena odpovídajícím způsobem, který zakotvuje vhodné předpoklady pro jeho využití. Pozitivní je i to, že naše právní úprava reaguje na vývoj legislativy v právu evropském. Občané České republiky se však musí naučit toto ústavně zaručené právo na svobodný přístup k informacím řádně využívat.

8 Resumé

The right to information is a right, which is one of the basic preconditions for the functioning of a democratic society. The information is very important in today's time, and therefore this period as of the time of the information. Therefore, it is necessary to ensure equal access to information for all, as bodies of the public administration and the citizens of the State. This should contribute to maximum openness of public administration and at the same time it will not be created conditions for the development of corruption.

About the right to information, we can speak of as on the right of the relatively new, it can therefore be expected in the future as well as its further development. In recent years, the right is noted especially the development of new technologies, and to respond, it means not only simplification of access to information, but also the problem of data security and protection against their abuse.

The right to information is in the Czech Republic constitutionally guaranteed in the Charter of fundamental rights and freedoms, specifically in article 17, of this article are based other legal provisions for the right to information. This right was in the Charter of fundamental rights and freedoms enshrined in 1993, but the comprehensive legislation was in 1999.

The basic legislation governing the right to information in the Czech Republic, Act No. 106/1999 Coll., free access to information and Act No. 123/1998 Coll., the right to information on the environment. These two Acts are there in the Czech Republic next to each other, I believe that the practice would certainly be simpler, if the adjustment was consolidated. Another important law related to the right to information is Act No. 101/2000 Coll., the protection of personal data.

The main guides on the right to information are already in the above mentioned Act No. 106/1999 Coll., free access to information. It is a general Act and public authorities,

according to him, committed to automatically publish information about its activities and other undisclosed information to provide to the applicant on the basis of his application. The current legislation lays down clear conditions for compulsory subjects about which information is information must be published, as well as elements of the application are laid down for the provision of information, its submission and processing. In the case of a refusal to provide information, the applicant has the opportunity to use means of redress and appeal, complaint to the procedure of the statutory authority or review of the decision in the framework of the administrative judiciary.

In my opinion the Act No. 106/1999 Coll., free access to information is a little confusing and orientation in it was a little more problematic for me. Furthermore, I'm missing here, such as the adjustment of penalties - in the case of delays by the statutory body or in the case of the abuse of the right to information. But, despite these minor shortcomings, I regard the Act No. 106/1999 Coll., free access to information very positively.

I believe that overall, the issue of the right to information is adjusted accordingly, which provides for suitable conditions for its use. Positive is that our legislation responds to the development of legislation in the European law. Citizens of the Czech Republic, however, must learn to this constitutionally guaranteed right to free access to information to properly use it.

Použitá literatura a zdroje

- BROŽEK I. Zákon o svobodném přístupu k informacím po novele, Ikaros, 8/2006
- HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: obecná část. Praha: C. H. Beck, 2009
- KOLMAN, P. Právo na informace, Brno, Masarykova univerzita, 2010
- KOLMAN, P.: Ústavní a zákonné zakotvení práva na informace ve vybraných státech světa, Státní zastupitelství, 7-8/2010
- KORBEL F. A kol. Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. Praha: Linde, 2005
- KUŽÍLEK, O. Zákon nelze naplnit bez znalosti, svobodný přístup k informacím. Právní rádce, 10/2000
- KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M. Svoboda informací – Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002
- KLÍMA, K. a kol. Komentář k Ústavě a Listině. 2. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2009
- MATES, P. Pátá novela zákona o svobodném přístupu k informacím. Právní rozhledy, 4/2006
- MATES, P. Právo na informace a ochrana osobních údajů, Právní rádce č. 2/2011
- MATES, P.: Zamyšlení nad návrhem zákona o svobodě informací, Právní rozhled, 8/1998
- MATES, P. MATOUŠOVÁ, M. Evidence, informace, systémy, právní úprava. Codex Bohemia, 1997
- PAVLÍČEK, V. a kol. Ústavní právo a státověda, II. díl, Ústavní právo České republiky, Část 2. Praha: Linde, 2004
- PRŮCHA, P., POMAHAČ, R. Lexikon. Správní právo, Sagit, 2002
- TURČÍN, J. Právo na informace a činnost orgánů obce, Právní rádce, 1/2001

Použité právní předpisy

- Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Použitá judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 27. února 2003 sp. zn. 686/02

Nález Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2007 sp. zn. I. ÚS 260/06

Nález Ústavního soudu ze dne 27. února 2003 sp. zn. III. ÚS 686/02

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 10. 2009, čj. 2 Ans 4/2009-93

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2008, čj. 8 As 57/2006-67

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, čj. 2 As 58/2007-52

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2007, čj. 3 Ao 2/2007

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 10. 2003, čj. 5 A 119/2001 – 38.

Rozsudek Krajského soudu v ČB ze dne 24. 10. 2001 sp. zn. 10 Ca 215/2001

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 3. 2002 sp. zn. sp. zn. 33 Ca 81/2001

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2000 sp. zn. 33 Ca 80/2000

Další zdroje

Všeobecná deklarace lidských práv, vyhlášená usnesením Valného shromáždění OSN dne

10. 12. 1948

Evropská úmluva o lidských právech a svobodách, úmluva Rady Evropy ze dne 4. 11. 1950

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech sepsaný v New Yorku v roce 1966

Smlouva o Evropské unii, podepsána v Maastrichtu dne 7. února 1992

Internetové zdroje

www.30prav.cz

www.beck-online.cz

www.cuni.cz

www.ikaros.cz

www.mvcr.cz

www.nssoud.cz

www.ucastverejnosti.cz